

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXV (29)

Štev. (No.) 1

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

8. januarja 1976

„Svoboda“ v ječi

Ob koncu lanskega leta so časopisi na prvih straneh poročali o potovanjih državljanov, o Angoli, o še vedno vztrajnih napadih komunistične propagande na generala Pinocheta v Čilu, o uspehih športnikov, o prometnih nesrečah itd. Vse to je bilo pod velikimi naslovi, tako da je čimbolj obrnilo nase pozornost bralcev.

V notranjosti teh listov pa je bila nekako mimogrede objavljena izjava Solženicina, ki jo je dal francoski reviji „Le Point.“ Glavna vsebina te izjave je bila, da je zapadna demokracija na taki poti, da se more zrušiti sama zato, ker državljani zahodnih držav niso več pripravljeni dati svojega življenja za svobodo. Po mnenju Solženicina naj bi se odločilo v bližnjih letih o nadaljnjem obstoju zapadne civilizacije. Dobesedno je dejal: „Zapadni svet stoji pred odločilnim trenutkom toda izgleda, da se tega ne zaveda.“ Zlasti je pokazal na duhovno krizo zapadnega sveta.

Besede pa, ki jih je Solženicin naslovil še posebej Francozom, veljajo za ves zapadni svet. Dejaj jim je: „Ko ste vi dosegli v XVIII stoletju svobodo je bil to za vas vzvišen pojem. Ta beseda vam je bila nekaj svetega. Nanjo pa ste pozabili. Čas vam je zameglil vaše globoko pojmovanje svobode. Obdržali ste besedo svoboda, toda dali ste ji drug pomen: svoboda brez obveznosti in odgovornosti, katere vsebina je uživanje tega kar imate, nihče ni več pripravljen umreti zanjo. Nobena politična ali vojaška kombinacija vas ne bo rešila. Toda če bodo voditelji vzhodnega bloka samo zaslutiti vsaj živo iskro vašega življenja, če bodo spoznali, da ste pripravljali žrtvovati svoja življenja, v tem trenutku se bodo takoj umaknili in povesili orožje.“

Celotnemu zapadnemu svetu pa je zaklical Solženicin: „Vedno kadar ste pokazali odločnost bodisi v Berlinu, na Koreji ali Kubi so se Sovjeti potegnili nazaj. Današnji boj ni boj med vami in vzhodom, ampak med vami in trdnostjo vašega spoznanja in prepričanja.“

Te Solženicinove besede so šle več ali manj mimo in malo je bralcev, ki so se ob njih zamislili. Človek današnje potrošniške družbe nima časa za razmišljanje. Glavna njegova skrb je, da mu je dobro danes in da mu bo jutri še boljše.

V veliki zmoti bi bil tisti, ki bi menil, da se nas Slovencev te Solženicinove besede ne tičejo. V božičnih razmišljanjih smo zapisali, da je danes obstoj slovenskega naroda v nevarnosti. Solženicinove besede to našo ugotovitev potrjujejo. V nevarnosti je obstoj našega naroda, morda ne tako v fizičnem uničenju, pač pa v duhovnem. Naš narod zgublja smisel za resnično svobodo, ki je sonce za življenje; duhovni razvoj in rast vsakega naroda, tudi slovenskega. Samo bežen pogled v zgodovino našega naroda dokazuje, da ga je ohranila pri življenju nezlomljiva težnja po svobodi, za katero je bil pripravljen dati slovenski človek tudi življenje in ga je dejansko tudi dal. Pa naj*je bilo to v domovini ali v zamejstvu. Svoboda naroda in svoboda slehernega Slovenca je bilo nekaj svetega, nekaj vzvišenega.

Ob teh razmišljanjih smo se spomnili razumnika iz slovenskega Primorja, ko je nedavno v našem listu zapisal z žalostjo, da prihajajo iz matične domovine Slovenci v Trst in Gorico in jih prav nič ne zanima življenje teh zamejskih Slovencev v Italiji, ki se borijo za svobodo slovenske besede, slovenske šole, za enakopravnost. Trdijo, da bodo Slovenci, ki množično prihajajo iz matične domovine, gredejo po trgovinah, po zlatarnicah, nakupijo kar si želijo in se odpeljejo nazaj v Slovenijo. Koliko jih je, ki se zanimajo za slovensko šolo na Tržaškem in Goriškem? Koliko jih je, ki obiščejo slovenske domove in prireditve? Koliko je teh obiskovalcev, ki čutijo s temi brati, ki se žrtvujejo in bijejo trd boj za ohranitev slovenstva in narodnih vrednot? Podobno je z obiskovalci iz matične

NAŠ POGLED V BODOČNOST

Kako hitro minevajo leta. Vedno bolj daleč so dogodki, ki so tako kruto spremenili smer našega življenja. Kadar obhajamo obletnice, je to znamenje, da so dogodki že daleč za nami. Vrste se ena za drugo: obletnice naše tragedije, našega prihoda v novi svet, dneva, ko smo se vselili v svoj lastni dom, ko smo plačali zadnji obrok dolga, ko smo začeli svoje podjetje, ko smo praznovali naše srebrne in zlate poroke ter poroke naših sinov in vnukov. Že šteje mo leta, kar smo dobili prvo pokojnino in že s trudom štejemo, koliko let je minilo, odkar nas je zapustil naš prija-

domovine na Koroško. Koliko jih je, ki se zanimajo za Mohorjevo družbo, za slovensko gimnazijo, za slovenske kulturne ustanove, in koliko jih gre iz slovenske matične domovine na slovenske kulturne prireditve na Koroškem, da bi dali svojim bratom oporo in pogum?

Kaj je vzrok te brezbriznosti? Režim v matični domovini, ki pod komunistično diktaturo postaja ječa Slovencev. Svojevrsna ječa, pa vendarle — ječa. Vsi prebivalci so jetniki partije in Ozné. To sta paznika, ki imata jetnike pod stalnim nadzorstvom: pri delu in doma, pri javnem in zasebnem življenju. Jetniki, ki to nadzorstvo sprejmejo, govorijo in delajo po navodilih jetniških paznikov, so več ali manj deležni raznih ugodnosti. Niso ovirani pri pridobivanju materialnih dobrin, nimajo težav pri napredovanju v službah. Morajo pa se tako podvreči zahtevam jetniških paznikov, da mirno poslušajo protiversko propagando in se udeležujejo marksističnih tečajev, četudi se jim to upira. Zatrepi morajo ali vsaj prikrivati lastno prepričanje in spoznanje. Zagovarjati morajo materialistično vrednotenje duhovnih dobrin ter se zavedati, da mora biti vsak njihov korak storjen v mejah, ki jih določata partija in Ozná. Dobijo tudi dovoljenje, da zapustijo ječo in grede preko meje. Toda tudi tedaj ne smejo pozabiti, da ne smejo storiti ničesar, kar ni po volji jetniških paznikov. Za vsak sumljiv stik ali sestanek morajo dajati odgovor, ko se vrnejo v ječo. Bili so zasledovani in nadzorovani po zaupnikih jetniških paznikov.

Znaten del Slovencev v matični domovini se je sprijaznil pod silnim pritiskom s tem, da so jetniki. Starejše generacije, ki so zaradi komunizma toliko trpele, šle skozi ječe in prestajale mučenja, so nekako otopele. Če se pogovarjajo o tako pričakovani svobodi po drugi svetovni vojni, se pogovarjajo pri zaprtih oknih. Znaten del mlajših generacij pa se ne zaveda, da živi v ječi. Jetniški pazniki jim dovolijo ali jih celo navajajo, da se izživljajo v vsem, kar ubija idealizem in ideal, in predvsem pripravljenost na žrtve. Na žrtve za duhovne vrednote. Zanje je svoboda — svoboda uživanja in svoboda pridobivanja materialnih dobrin. Tiste svobode, ki vsebuje nekaj svetega, vzvišenega, kakor jo imenuje Solženicin, ne cenijo ker je ne poznajo in je ne smejo poznati. Zato ne poznajo žrtve za svobodo, zvezano z odgovornostjo, katere edina more ohraniti slovenski narod pri življenju.

Pri tem pogledu se moramo zavedati kot izseljenka skupnost in kot posamezniki, da moramo storiti vse, kar je v naši moči, da pri naših bratih v Sloveniji — v komunistični ječi — ne bi nikdar zamrla težnja po svobodi, o kateri govori Solženicin zapadnemu svetu in za katero je naš narod v zgodovini doprinesel toliko žrtv.

Če bo ta težnja ostala in se ukoreninila tudi v mladih rodovih, bodo tudi ti spoznali, da v ječah ni svobode. To bo največji poraz komunizma v Sloveniji in najuspešnejši korak k resnični svobodi, za katero bodo tudi mladi rodovi pripravljali doprinesiti žrtve.

Daj Bog, da bi v našem narodu vstal slovenski Solženicin, ki bi zbudil mlade rodove in tako rešil slovenski narod.

To bodi naša novoletna želja.

M. S.

telj in tovariš v naši usodi. Toda to je le en del naših novoletnih razmišljanj, drugi pa mora biti naš pogled v bodočnost.

Naš pogled v bodočnost mora iti v dve smeri: Najprej v dni, ki jih že začenjamo, pa tudi v dni, ki bodo prišli in ki bodo v mnogočem taki, kakršne bomo znali pripraviti v dneh, ki jih že preživljamo. V obe te smeri mora gledati naša slovenska družina, ki je ločena od domovine, pa mora vendar ostati zvezana z njo bolj, kakor bi se morda komu zdelo primerno in potrebno.

Slovenska emigracija, žrtev bratomorne vojne, je skupaj z nekaterimi drugimi narodnostnimi skupinami, ki dele z nami v marsičem isto usodo, je poklicana k veliko težjim nalogam, kakor so emigracije narodov, ki so številčno močni in ki imajo v domovini urejene razmere. Če se Italijan, Nemec, Španec izseli v tujino, mu je dovolj, da se kot tak predstavi in novi svet pozna njegovo domovino, njegovo politično, socialno in kulturno zgradbo in emigrant sam lahko vedno računa na to, da ga bo domovina z dobroto spremljala, če treba branila in širokogrudno sprejela pod svoj krov, ako bo hotel.

Mi smo majhni in nepoznani. Prepohevni smo in ne znamo kričati, da bi drugi vsaj spoznali, da živimo. Tujina nas meša med skupino onih malih narodov, ki jih je Evropa polna, pa nas ne zna postaviti v kraj, kjer živimo in ne v okolje iz katerega smo prišli.

Domovina nas sovraži. Ne vem, kaj bi dali njeni sedanji gospodarji, da bi nas ne bilo. Oni se, zdi se, bolj zavedajo naše pomembnosti, kakor mi. Naslovi naših ustanov Zedinjena Slovenija, Svobodna Slovenija itd. niso le okraske brez vsebine. Smo v resnici Slovenija, ki se je kljub vsem težavam ohranila taka, kakršno vsi hočemo: zedinjena in svobodna. Smo domovina v malem, a v polnem pomenu besede. Govorimo s ponosom jezik naših očetov. Ljubimo svojo domovino in znamo dobro ločiti njene lepote in njen režim. Organizirani smo, da bolj biti ne moremo. Vsakdo se lahko uveljavlja v okolici, ki mu ugaia. Imamo vrsto prosvetnih domov, nekatere cele palače, ki smo jih zgradili po pogovoru: Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača. Naša maloštevilna srenja ima vse, kar potrebuje za svoj obstoj in napredek. Mladina ima svoje šole, ki ji dopolnjujejo stvarino tukajšnjih šol s tvarinami, ki so namenjene slovenski mladini, da spozna do dobra svoj jezik, svojo domovino, nje zgodovino, njene običaje, pa tudi vse, kar je v zvezi s sedanjim stanjem tam doma. Našim pevskim zborom se svet čudi. Imamo celo godbo na pihala, poleg raznih „ansamblov“, športne ustanove in prireditve, naša cerkvena romanja in narodne proslave, pri katerih se nas zbere nekaj tisoč in smo vedno predmet občudovanja zaradi njih in zaradi discipliniranega nastopa, v deželi, kjer razen vojakov menda nihče ne zna korakati v spredu. In še nekaj imamo: obilico tiskane besede: tednik, revije raznih smeri, nabožni tisk, knjižne izdaje, obrambno literaturo. Naša Kulturna akcija je lahko ponosna na svoje delo in uspehe. Menim, da je prav naša tiskana beseda trn v peti rdečemu režimu v domovini. Ta tisk je edina uspešna pot, da svetu razkrivamo laži domačega, sovraštva polnega tiska. Zgodovinar, ki bo nekaj nepristransko pisal o nas in naši tragediji, ne bo mogel mimo našega tiska. Nepopravljiva škoda bi bila, če bi to naše orožje zaradi sedanjih gospodarsko obupnih razmer morale odložiti. To bi pomenilo naš poraz. Ne dajmo se premagati. Dnevi krize bodo minuli.

Ko delamo take in podobne obračune, nastane nevarnost, da bi rekli: Dovolj smo storili. Junaško smo se borili proti največjemu zlu naše dobe, bili smo ne premaganci, ampak izdani, izgubili smo domovino, opsovani in zasovraženi smo tako prišli v nov svet,

Cuba y Angola

Angola es hoy una ex colonia, ferozmente dividida en tres partidos. En ella luchan por la supremacía del poder grupos fomentados por el imperialismo soviético, otros apañados por China y otros de tendencia pro-occidental.

El caso de Angola no sería diferente a muchos otros países jóvenes, donde por sobre la voluntad popular, grupos izquierdistas buscan encaramarse en el poder, si no fuera por la presencia también de numerosos contingentes armados, enviados al Africa desde Cuba. Es conocida la manía castrista de provocar movimientos subversivos entre sus vecinos americanos, pero su presencia en la lejána Angola supera todo límite. Al respecto, en una nota publicada por Germán Arciniegas en La Prensa de Buenos Aires leemos:

“Habría que hacer algunas reflexiones sobre la participación directa de Fidel en la política mundial, para establecer hasta dónde interpreta el espíritu de nuestra América. Alucinando a Kruschew, lo metió en una aventura que lo hizo caer en desgracia. Pero Kruschew representaba la apertura de Rusia hacia un régimen de libertades, que desapareció con él.

Aplaudió Castro, jubiloso, la invasión de Checoslovaquia por los rusos y levantó simbólicamente el puño para aplastar todo movimiento de liberación que se enfrentara al imperialismo soviético. Incorporándose a la minoría comunista de Portugal, de inspiración soviética, hizo cuanto pudo por imponerla sobre la mayoría que buscaba una democracia a la portuguesa.

Ignoramos lo que en último término reserve la suerte al caudillo cubano que se coloca en la escena universal con un ideario tan radicalmente opuesto al de Martí. Lo único que por el momento queda en limpio es este caso triste y singular, de tres mil cubanos prietos que van a exponer en Angola sus vidas por unas gotas de petróleo para Rusia.

Brali smo

Mladi s starimi gesli

Danes so zelo glasne razne ekstremistične mladinske skupine in gibanja, ki skandirajo gesla, o katerih mislijo, da so nova. Zato se grede „avantgardiste“ in so ponosne na svoj „revolucionarni“ ekstremizem in zagnanost. V resnici pa se pri stvarni idejni analizi pokaže, da so vzeta ta njihova gesla takorekoč iz „skladišča starih idej“. Nekatera so stara desetletja, druga že sto let in več. Trockisti kričijo in pleskajo po zidovih fraze, ki so vzete iz knjig in brošur Trockega, ta pa je že desetletja mrtev. Poleg tega je jasno, da je v svojih spisih obravnaval stvarnost, ki je bila čisto drugačna, kakor je današnji svet. Še bolj velja to za pristaše Bakuninove ideje. Maoisti se navdušujejo za ideje človeka, ki je danes star že precej nad 80 let in ki so se nanašale na čisto drugačne razmere in čas, na deželo in narod s popolnoma drugačno zgodovino, kot je evropska.

Očitno je, da tako zastarele ali evropski politični stvarnosti ter zgodovini tuje ideje ne morejo pomeniti nekaj resnično aktualnega in novega. V resnici nudijo tistemu delu mladine, ki se

kjer smo začeli znova kovati našo srečo. Uspeli smo. Dali smo našim naslednikom vse, da lahko delajo naprej. Naj sedaj oni pokažejo, kaj znajo.

Saj bodo pokazali, da znajo marsikaj. Mnoge stvari celo bolje kakor mi. Vendar bi stari rod storil veliko napako, če bi silil v pokoj, in mladi rod še večjo, če bi ne maral spremljajoče roke starejših. Na ramah naše emigracije sloni tako velika odgovornost, da mora poprijeti pri reševanju vprašanj prav vsakdo. Samo v emigraciji je našemu narodu omogočen narodni razvoj v polnem pomenu besede. Tu lahko v polni svobodi in v medsebojnem razumevanju posvečamo vso skrb našim svetinjam: veri v Boga, iskreni ljubezni do naroda, katerega sinovi ostanemo, četudi nas hrani druga zemlja in zlasti gojitvi družinskega življenja, ki je po božji volji semenišče za slovenske bodoče rodove.

Slovenski mladi rod, ki sprejema dediščino tistih, ki so bili rojeni v svoji slovenski zemlji, bo nosil ogromno odgovornost, da naša kri ne bo izumrla in se ne moralno pokvarila. Vsi, ki čutimo po naše, jim moramo z dobrim zgledom, z bodrilo besedo in pohvalo, kadar je treba in zlasti z razumevanjem novega rodu, pomagati do uspeha.

To bodi naša novoletna želja: Ne bomo zadovoljni s tem, da rečemo, da smo sinovi slovenske matere, ampak kot živi delavni člani slovenske skupnosti bomo vsak v svojem okolju a vsi v lepi slogi skušali doprinesiti nekaj, kar nas bo krepilo in pomagalo na poti v bodoče rodove.

Kk.

Zbogom 1975!

Medtem ko so se v minulem letu 1975 v mnogih državah v notranjepolitičnem oziru izvršile vladne, družbene in gospodarske spremembe, pa je bilo preteklo leto v zunanjepolitičnem pogledu kljub drugačnemu videzu, prav za prav enolično.

V ZDA so bili lanskega januarja obsojeni glavni „igralci“ v aferi Watergate ter se je s tem zaključila nova doba ameriškega izpraševanja narodne vesti.

V ZSSR in njenih satelitih ter v Kitajski in njenih satelitih so komunistične partije še naprej skoro neovirano diktatorsko gospodovali nad nesrečnimi narodi. Jugoslovansko, odn. krajevno omejeno slovensko komunistično partijo je deloma pretresla afera Rebula-Pahor-Kocbek, sicer pa se je KPJ oddahnila, ko se je njenemu šefu Titu posrečilo preživeti še eno leto in tako odmakniti usodne odločitve glede obstoja partije in države morda v letošnje leto.

Nad Indokino je zavladal komunizem, z vsemi fizičnimi in duhovnimi posledicami za milijone tamkajšnjih Azijcev. Nihče ne ve, kdaj bodo ti ljudje spet deležni vsaj trohice svobode.

Afrika se je še naprej zvijala v krčih rojevanja novih držav, novih narodnosti, novih družbenih in gospodarskih sistemov. Za vedno je v zgodovino utonilo abesinsko cesarstvo, najstarejša še obstoječa monarhija na zemeljski obli.

V latinski Ameriki se je Brazil na (Nadaljevanje na 2. str.)

92 1059/4979

SEVERNOAMERIŠKA ZUNANJEPOLITIČNA

„ODJUGA“

Severnoameriška zunanja politika, odkar jo vodi unverzitetni profesor dr. Henry Kissinger — formalno danes zanjo odgovarja predsednik Ford — se je iz povojne protikomunistične in protisovjetske prelevila v koristolovsko O. R. politiko, če že ne v nekaterih primerih v ofarsko. Kissingerjevo zamisel „odjuge“ (détente) do sovjetskega režima in njegovega tabora in do kitajskega režima in njegovih satelitov skoro ni mogoče drugače označiti, če uporabimo najmilejšo karakterizacijo zanjo.

Ta politika je doživela svoj najhujši poraz v Vietnamu, pa naj severnoameriški umik iz Indokine lanskega marca pomenjuje kakor koli. V Pentagonu so se tega dejstva zavedali, a zaradi spoštovanja ustavnega reda ameriški generali niso mogli mimo političnih odločitev Bele hiše odn. Državnega tajništva, se pravi Kissingerja. Pritisk, da bi Nixon, in pozneje Ford, zamenjal Kissingerja z drugim strokovnjakom, ni uspel. Forda je Kissinger sploh preprečil — in v tem se naslanja na nekatere kongresnike, zlasti v senatnem zunanje-političnem odboru —, da je politika „odjuge“ edino pravilna severnoameriška zunanja politika v današnjem svetu hitro se spreminjajočih družbenih sistemov, če hočejo ZDA ohraniti svoj tkim. „american way of life.“

V tej svoji navdušenosti nad iznajdbo „odjuge“ Kissinger celo zapira oči pred nekaterimi zgodovinskimi dejstvi. V nemalo presenečenje zunanjih ministrov NATO, nedavno zbranih na zasedanju v Bruslju, je v debati o razmerah v Zahodni in Vzhodni Evropi trdil, da so „komunistične partije rezultat krajevnih pogojev in ne roka Moskve.“ Za stoosemdeset stopinj je obrnil smer severnoameriške zunanje politike, ki je veljala vse od leta 1950 dalje, da je namreč komunizem v Evropi rezultat sovjetskega prevratništva, in imperializma. Kissinger je zunanji ministrom zatrjeval, naj nikar ne krivijo Kremlja za probleme, ki jih imajo vsak v svoji državi s komunističnimi partijami.

Še hujši udarec zahodnoevropskim vladam pa je zadal Kissinger z izjavo na istem zasedanju, da bodo v primeru, če bodo v kateri zahodnoevropski državi komunisti prišli na oblast, „ZDA neizogibno začele umikati svoje oborožene sile iz Evrope.“ Opazovalci so takoj ugotovili, da je Kissinger s to izjavo naravnost povabil Moskvo na vietnamizacijo Zahodne Evrope, namesto da bi angažiral severnoameriški potencial v obrambo strateško najvažnejše celine na zemeljski obli, če naj svoboda še ostane zagotovljena vsaj delu človeštva.

Vekakor je prav, da je bil Kis-

singer v Bruslju svojim evropskim tovarišem povsem odkrit. Zahodnoevropske vlade bodo morale napraviti ustrezne zaključke, predvsem to, da bodo morale v letošnjem in prihodnjih letih voditi še bolj od ZDA neodvisno politiko do komunističnega dela sveta, kakor doslej.

Sedanje severnoameriško stališče do komunističnih režimov in komunistične gverile je razvidno tudi iz izjave, ki jo je dal v Londonu eden od visokih funkcionarjev Kissingerjevega spremstva ob potovanju v Bruselj, glede prosovjetske angolske MPLA. Izjavil je, da „ZDA nimajo nič proti, če bi marksistična MPLA s svojimi lastnimi napori prišla na oblast v Angoli, toda ne morejo mirno dopustiti, da bi to storila s pomočjo Sovjetov.“

Opazovalci so se ob tej izjavi spomnili zavezniške politike do Titove komunistične gverile med 2. svetovno vojno v Jugoslaviji, ko je tej uspelo prepričati Washington in London, da je „s svojo močjo sposobna priti na oblast“ v državi. Zahodni zavezniki niso mogli potem nič storiti, ko so Titovim gverilcem sovjetski tanki pomagali prevzeti oblast v Beogradu. Prav tako je sedanje severnoameriško stališče do marksističnih režimov in gverile podobno, po mnenju opazovalcev, znanemu Churchillovemu odgovoru Macleanu, medvojnemu britanskemu zveznemu častniku pri Titu, ko ga je ta opozoril, da je Titova gverila komunistična: „Ali boste vi po vojni živeli v Jugoslaviji?“

Premočrtnost severnoameriške zunanje politike je v svobodnem svetu že dolga leta pogrešana, pod Kissingerjevim vodstvom pa se je z „odjugo“ spremenila v odkrito dvoličnost. Res je, da je v zunanji politiki za vsako državo velja načelo, da so njene koristi prve in edine odločilne, toda prestiču svoje države škoduje, nasprotnikom svoje države pa koristi, kdor zunanjo politiko vodi na tako nepolitičen način, kakor jo zadnje mesece severnoameriški zunanji minister Kissinger. Svobodni zahodni svet se za tako politiko ne bi menil, če bi bile ZDA tretjerazredna država. Ker so pa prva velesila sveta, pa težko ostaja ravnodušen.

ZDA so zahtevale od Kube in ZSSR, naj prva umakne svoje vojaške oddelke iz Angole, druga pa ustavi podporo MPLA, sicer ZDA ne bodo mogle mirno opazovati spreminjanje Angole v sovjetsko oporišče v Afriki. Castro je odgovoril, da ga „odnosi z ZDA nič ne brigajo“ in da „naših angolskih tovarišev ne bomo nikdar prepustili ameriškem imperializmu“, medtem ko Moskva očita Washingtonu, da podpira v Angoli sile, ki se borijo proti MPLA.

Mednarodni teden

PAPEŽ PAVEL VI. je na začetku 1976 pozval svet, naj zamenja orožje uničevanja „z orožjem ljubezni in bratstva.“ V svojem novoletnem nagovoru v baziliki sv. Petra je Pavel VI. med drugim poudarjal: „Ljudje prihajajo do spoznanja, da ni možno nič trajnega zgraditi, če ljudje ne živijo v slogi, spoštovanju medsebojnih pravic in če se prijateljsko in konstruktivno ne pogovorijo med seboj.“ Dodal je, da je „Cerkev trdno prepričana, da bo napredovanje k miru v letošnjem letu bolj pozitivno in hitro.“

ZA LETOŠNJO LETO gospodarski preroki napovedujejo, da bo gospodarski porast treh največjih industrijskih velesil na svetu, dosegel: v ZDA 6%, v Zahodni Nemčiji 4,5% in na Japonskem 5,6%, upoštevajoč inflacijo.

SIRIJSKA VLADA je dala zapreti nad 300 komunistov. Sirija se hoče gospodarsko navezati na Zahod, predvsem na ZDA. V Moskvi molčijo ob tem novem hudem udarcu na svoj vpliv na Bližnjem, vzhodu.

ZBOGOM 1975 (nad. s str. 1)

prej razvijal v južnoameriškega kolosa, ki sedaj sili tudi na tihomorsko obalo, medtem ko se druge republike, z argentinsko vred, niso izmotale iz ozkih nacionalističnih, skupinskih bojov za oblast in iskanj novih zgodovinskih, večinoma utopičnih poti.

Sicer pa je v odnosih med tremi velesilami, ki dejansko vladajo svet, ZDA, ZSSR in Kitajsko, v glavnem vse ostalo pri starem, to pa zato, ker nihče ne ve, kdo bo v teh državah vladal čez eno leto.

Utrditev demokracije v Portugalu in delna pomiritev na Bližnjem vzhodu in odprtje sueškega prekopa sta bila dva največja poraza sovjetskega komunizma. Svobodni svet se mu upira tudi vgnezditi se v afriški Angoli, kar to bivšo portugalsko kolonijo stane veliko krvi.

Ena od trenutno skoro povsem brezpomembnih konferenc je bil sestanek ZDA, Kanade, Evrope in ZSSR v Helsinkih in podpis deklaracije političnih in človečanskih načel. Komunistični tabor se za vsebino deklaracije, ki jo je podpisal, ne meni, svobodne države pa nimajo možnosti, da bi komunistične prisilile spoštovati deklaracijo. Borci za svobodo za železno zaveso pa so dobili v roke dokument, na katerega se morejo sklicevati, dasi samo to.

Ves svet je lansko leto znova dokazal, da v gospodarstvu ni bilo in ni strokovnjaka, čigar teorija bi mogla definitivno veljati za pravilno. Gospodarstvo posameznika kakor družbe je odvisno od okoliščin, ki so prav tako nepredvidene, kakor je nepredviden človeški značaj. Ostaja le dejstvo, da je

Precej časa je preteklo od našega zadnjega komentarja in dogodki medtem so bili izredni, tako po njih naravi, kot po važnosti in sklopu argentinskega političnega dogajanja. V sredo 17. decembra je predsednica gospe Peronova objavila, da bodo splošne volitve, ki bodo v tem novem letu, na nedeljo 17. oktobra, to je, na peronistični praznik. Izbira takega datuma je pri vseh opozicijskih strankah naletela na hud odpor.

Ne da se točno ugotoviti, če je ista izbira peronističnega praznika za datum volitev vplivala na prvi vojaški upor v obdobju sedanje vlade. Večina opazovalcev meni, da je imela sekundarno vlogo. Dejstvo je to, da se je v četrtek 18. decembra velik del vojaškega letalstva pod vodstvom brigadirja Capellinija uprl, aretiraj glavne letalskega poveljnika Fautaria in enostavno zahteval odstop celotne vlade in pozval naj glavni poveljnik suhozemske vojske prevzame predsedništvo države. Razlogov, ki so jih uporni letalci navajali, ni treba posebej navajati, saj so isti, ki že dolge mesece krožijo v javnosti in so znani svetu: nezmožnost, nelojalnost, korupcija, itd. Zaplet v letalstvu je trajal do ponedeljka 22., ko so se uporniki vdali po predhodnih pogojih. Posrednik v pogajanjih je bil predsednik arg. škofijske konference in glavni vikar obojnih sil nadškof Tortolo. Sprejeti pogoji pa še vedno niso znani.

Značilno za ta dogodek je, da dolgo ni bilo jasno, koliko letalskih postojank se je pridružilo upornikom, in koliko jih je izreklo zaslonbo vladi. To kaže, da so vsaj v bistvu mnogi, čeprav končno na strani vlade, soglašali z uporniki. Vojska in mornarica sta se vzdržali kakršnekoli intervencije. Vendar sta v raznih poročilih izrazili zaskrbljenost, kajti razlogi upornikov so bili že večkrat na ustnicah raznih vojaških poveljnikov. Vlada se je pokazala za praktično nezmožno reagirati na upor. Le posamezne osebnosti so rešile položaj, seveda po nasvetu poveljnikov vojske in mornarice. Pozitivna plat tega upora je bila, da ni bilo ne enega mrtvega, niti ranjenega, kljub temu, da so bombardirali uporno mornarsko bazo. Iztekle

osnovni zakon gospodarstva odnos med povpraševanjem in ponudbo. Posameznik ali družba, ki tega krši, slabo gospodari. Tudi za arabske petrolejske kralje ta zakon velja.

Odvizno, kako delite koledar, je bilo leto 1975 zadnje leto tretje četrtine najbolj nasilnega in krvavega stoletja v človeški zgodovini. In tretja četrtina, če jo primerjamo s prvima dvema, ni bila tako strašna: v prvi četrtini se je človeštvo morilo v prvi svetovni vojni, v drugi četrtini pa v še bolj krvavi drugi svetovni vojni, ki jo je kronalo še z atomsko bombo.

slinavke do lakote v Bangladešu. Mnogi tudi trdijo, da sta dva ameriška veleposlanika, ki sta bila v Santiagu pod Allendejem, organizirala razvoj, ki je pripeljal do današnjega čilskega režima.

Allendeja, ki sem ga poznal, danes ni več, da bi mogel dati svoj komentar. Med udarom je izvršil samomor. Toda govoril sem s predsednikom, z Edvardom Freirom Montalvo, ki je bil pred njim in s Pinochetom, ki vlada za njim. Edina stvar, v kateri sta si povsem edina, je, da ZDA niso imele nič opraviti z zrušitvijo Allendeja.

V Santiagu mi je Frei izjavil, da je dobro poznal oba ameriška veleposlanika med Allendejevim predsednikovanjem: Edvarda Korryja, ki je odšel konec 1971, ob koncu prvega leta Allendejevega vladanja in Nathaniela Davida, njegova naslednika.

Frei sicer ne trdi, da ne bi vedel, kaj je hotela CIA. Toda po njegovem mnenju CIA ni mogla dvigniti na no go množične opozicije proti Allendeju, ki je sledila 15.000 odstotni inflaciji v treh letih in 1000 odstotnemu padcu vrednosti čilske valute.

Dejal je: „Kolikor sem mogel ugotoviti glede razvoja med 1970 in 1973, niti veleposlanik Korry niti veleposlanik Davis nista zagrešila dejanja vmešavanja v čilske notranje zadeve.“

Pinochet, ki je načrtoval in izpeljal udar, pa mi je dejal: „Lahko vam prišezem kot kristjan, da nikdar nisem imel nobenega stika z nikomer iz CIA-e ali s katerim koli veleposlanikom, ameriškim ali druge države. Hotel sem

se je vse po principu gen. Mugica, ki se je „osebno“ izrekel za upor, pa dejal, da ni vredno, da bi padel en sam vojak „najsibo v napadu ali obrambi te vlade.“

Še ni dobro potihnila kriza okoli letalstva, ko je javnost pretresel gverilski napad na vojaško postojanko v Monte Chingolo. V njem je bilo udeleženo okoli 500 prevratnikov. Je to največji vojaški podvig gverile od njenega početka v Argentini. Seveda se je stvar za ekstremiste slabo iztekla, zaradi pripravljenosti in koordiniranega odgovora varnostnih organov. V najkrajšem času so policijski oddelki, vojska in letalstvo, pa še mornariški helikopterji popolnoma razgnali napadalec. V prevratnih vrstah je bilo okoli sto mrtvih. Kakih deset med vojaštvom, govori se pa tudi o številnih civilnih žrtvah. Napad, največji ekstremistični podvig, je za gverilo predstavljal tudi največji poraz, kar jih je doslej doživela.

Je pa imel ta napad velike politične posledice. V njem se je sijajno odrezala provincijska policija, ki je od glavnega poveljnika vojske, gen. Videle, prejela posebno pohvalo. General Videla pa je poslal pohvalno brzojavko tudi guvernerju province, Calabroju. Prav tiste dni je bilo govora o intervenciji v provinco Buenos Aires. Calabró je bil izgnan iz peronističnih vrst in njegovi bivši tovariši peronističnega sindikalizma so izrecno zahtevali intervencijo, češ, da so v provinci razpasene gverilske tolpe, ki jih provincijska vlada ni zmožna zatreti. Priznanje generala Videle je izšlo iz rok vlade te argumente. Zaenkrat je vprašanje intervencije nerešeno. Govori se tudi, da je proti njej notranji minister dr. Robledo, obenem podpredsednik peronističnega gibanja, ki da bo odstopil, če do tega koraka pride. Je pa to za vlado kočljivo vprašanje. Blizajo se volitve in v provinci Buenos Aires živi 30 odstotkov vseh volilnih upravičencev v državi. Za peronizem bodo volitve kaj problematične, če ne bo imel v rokah uradnega aparata te province. Upor Calabroja in njegov poznejši izgon predstavlja enega najtežjih volilnih problemov za peronizem. In to v trenutku, ko se govori o ponovnem kandidiranju gospe Peronove. Po mnenju nekaterih opazovalcev je v takem stanju vprašanje intervencije v provinco le vprašanje časa. A izteči se mora pred majem, kajti tedaj bi o stvari moral odločiti Kongres (medtem, ker kongres počiva, lahko vlada intervenira z dekretom), kjer pa je vertikalni peronizem izgubil nadpolovično večino.

V takem ozračju je država stopila v novo leto. Začelo se je v znamenju nadaljevanja politične, socialne in gospodarske krize. Kaj od njega pričakovati, si malokdo upa prerokovati. Le eno je vsem jasno; po besedah nadškofa Tortole, po rešeni vojaški krizi: „Stvari tako ne morejo iti dolgo naprej.“

Pinochetov režim ni fašizem

SULZBERGERJEVO POROČILO IZ ČILA

Znani severnoameriški levičarski komentator Sulzberger, ki ima zaradi svojega vpliva, katerega je med 2. svetovno vojno imel na Belo hišo, na vesti tudi severnoameriško omahljivost do komunističnih režimov v vzhodni Evropi in Jugoslaviji, ni mogel kaj, da se ne bi na lastne oči in ušesa pozanimal za razmere v Pinochetovem Čilu. New York Times je iz Santiaga in Antofagaste poslal nato dva necenzurirana članka o za svetovni komunizem tako „zloglasnem“ Pinochetovem režimu. V prvem članku med drugim poroča:

„Od 1970 do 1973 je čilski Allende eksperimental s socialistično godljo in končal s kaosom, finančnim zlomom, padajočo proizvodnjo in anarhijo. Allende je bil podoben zviti lisici, dober govornik in priljubljen pri ženskah, toda ni bil sposoben kontrolirati levičarskih ekstremistov v svoji koaliciji. Revolucionarji, organizirani v MIR-u, so enostavno vzeli vladanje v svoje roke, grabili kmetije, tovarne in povabili sleherni obliko reda.“

Od 1973 Pinochet s svojo vlado diktatorsko vlada v Čilu. Njegova vlada je sestavljena iz poveljnikov oboroženih sil, ki jih, kakor kaže, vse obvlada. Čilska vojska se ni vtikala v politiko več kot dve generaciji in ni vajena civilne uprave, upoštevanja javnega mnenja in odnosov.

Pinochetov režim ni fašizem z eno monoliško stranko in lažnimi volitvami.

V Čilu trenutno ni strank. Pinochet mi je izjavil, da je možno položaj, ki ga je prevzel pred dvema letoma od Allendeja, označiti takole: „Kaos, mizerija, uničenje.“ Poudaril mi je tudi, da v ječah ni obsojenih političnih jetnikov, temveč samo 516 „priprornikov, ki čakajo na proces v obsednem stanju.“ Diplomati menijo, da je takih priprornikov 4000, opozicija pa trdi, da jih je več.

Pinochet meni, da je v bojih ob prevratu leta 1973 umrlo okrog 2000 ljudi, toda samo okrog 100 jih je bilo pobitih v gverilskih in protigverilskih akcijah v zadnjih dveh letih. Opozicija pa meni, da je bilo pobitih med 10.000 in 15.000 oseb ali pa so izginile neznano kam.

Pinochet priznava, da je policija trda, toda zanika, da bi njegova vlada „sprejela načelo mučenja.“ Opozicijski krščanski demokrati priznavajo, da so poročila o mučenjih, ki jih imajo v inozemstvu, pretirana.

Allende je Čile pustil v ruševinah — in ostaja v ruševinah. Na nesrečo je medtem cena glavnemu čilskemu izvoznemu produktu, bakru, padla za dve tretjini, medtem ko je cena petroleju, ki ga Čile mora uvažati, poskočila štirikrat. Skoro 23% čilskih delavcev je brezposelnih. Lakota ni redka.

Pogosto pravijo, da je danes v Čilu v modi monetarna teorija profesorja Milтона Friedmana. Toda Pinochet mi

je dejal: „Friedmanove filozofije tukaj ne moremo učinkovito uveljaviti, dasi so mnogi njegovi predlogi zanimivi.“ Desničarski finančni sistem je tesno povezan z Opus Dei, znano katoliško laično organizacijo.

Nasprotno pa je v čilski katoliški Cerkvi, ki nasprotuje Opus Dei, veliko opozicije proti Pinochetu. Kardinal Raúl Silva Enriquez je hud nasprotnik vlade. Pinochet pravi, da sta on in Silva „dobra osebna prijatelja“, toda kardinal je obdan s sovražnimi ljudmi.

Pravijo, da je kardinal Silva opozarjal Allendeja, da ne bo mogel obstati, če se ne bo rešil skrajne leve in da je opozoril Pinocheta, da ne bo mogel obstati, če se ne bo rešil skrajne desni? —

V drugem članku pa isti Sulzberger opisuje svoje ugotovitve o ozadju padca Allendeja, ki so povsem drugačne, kakor jih vsemu svetu neprestano kriči svetovni komunizem. Med drugim piše:

„Amerikanci trpijo na političnem masohizmu, ki prikazuje ameriško politiko in njene agente kot pokvarjenec in relativno nedavni dogodki v Čilu to bolezen potrjujejo.“

Priljubljena legenda je, da so ZDA namenoma zrušile dobrodušnega predsednika Salvadorja Allendeja Gossensa leta 1973 s podporo in ščuvanjem vojaškega udara, ki ga je izvršil general Augusto Pinochet Ugarte, sedanjí čilski predsednik.

Pogosto se tudi sliši, da so udar organizirali agenti CIA-e, ki jih dandanes dolžijo skoro vsega, od živalske

Iz življenja in dogajanja v Argentini

ostati svoboden sleherne dolžnosti do kogar koli. In hotel sem seveda zaščititi svoje načrte s popolno tajnostjo. Celotni iz kroga moje družine so mi potem zastavili vprašanje, kakšno pomoč sem dobil iz ZDA. Odgovoril sem jim: Niti dobre volje ne. To tudi mene zelo preseneča.“

Dasi je mnogo stvari težko verjeti, ni razloga, da tej Pinochetovi trditvi ne bi verjeli. Odkril mi je podrobnosti svojega udara, za katerega doslej še nihče v inozemstvu ni vedel.

Te podrobnosti dokazujejo, da je pripravil svoj udar skoro povsem sam in zelo dolgo časa, ne da bi zadevo zapal sploh komur koli. „Komur koli“ vključuje tudi CIA-o, katere glavna funkcija je bila pod Allendejevo vlado pomagati sredinskim demokratičnim silam ostati pri življenju. (CIA je bila proti Allendeju takoj na začetku njegovega predsednikovanja in je bila indirektno vmešana v uboj generala Reneja Schneiderja v skrivnostni zaroti kmalu zatem. Toda ni bila vmešana v Pinochetov udar tri leta pozneje).

Pinocheta je komunizem začel skrbeti leta 1947, ko je poveljeval majhni varnostni skupini v nekem priporočnem pristanišču. Ugotovil je, da je Čile prišel na konec poti, ko je bil leta 1970 Allende izvoljen. Bil je znan zaradi svojega protikomunizma, toda režim se je zmotil in je upokojil nekega drugega generala z imenom Pinochet, njega pa pustil nedotaknjena.

Zatem je spretno skrival svoje mnenje in je bil postavljen za vrhovnega poveljnika vojske. O svojih načrtih je

VTISI Z OBISKA V DOMOVINI

Povabili smo na razgovor mlado argentinsko Slovenko, ki je bila pred kratkim na obisku v domovini. Stavili smo ji različna vprašanja, na katere je rada in iskreno odgovarjala. Tu pri našemo v glavnem potek tega razgovora, ki bo gotovo zanimal naše bralce.

Kateri je bil tvoj prvi vtis, ko si prišla v Slovenijo?

Imela sem vtis, da sem prišla v domovino. Ne da se z besedami razložiti občutka, ki sem ga ob tem imela. Čeprav je človek rojen tukaj in ve o domovini samo iz pripovedovanja, ima vtis, da je prišel domov.

So se ti izpolnila pričakovanja, ki si jih imela?

Posebnih pričakovanj nisem imela. Tudi sem vse sprejemala tako, kot so mi stvari v tistem trenutku prihajale. Sem pa bila nekoliko tudi razočarana. Nam tukaj govorijo o vsem zelo idealizirano. Ko pa prideš tja, ni vse tako idealno. V nekem oziru smo na to pripravljeni, ker vemo o komunizmu in njegovem delu. Pa vendar malo zaboli.

Kaj, na primer?

Na primer to, kako malo se ljudje zanimajo za nas. Vedo da smo tu v Argentini, a to je vse. Do neke mere je sicer logično: mi njih potrebujemo, oni pa nas ne potrebujejo. Živijo tam in, po njihovih pojmi, imajo vse. Imajo pa seveda mnogo pojmov zamenjanih, tudi taki ljudje, ki jih smatramo za naše. Rečejo: „Mi tukaj živimo in vse tisto kar je bilo, moramo nekako pozabiti“. Potem se v tej miselnosti večina utopi. In zato pogosto slišiš: „Glavno je, da živimo, da imamo delo; drugo pa, kakor ho pa bo.“ Nimajo nikakršnih iniciativ. Le ko sem govorila z neko osebo, ki je kulturno zelo izobražena, mi je rekla: „Tukaj nam manjka Solženecin“.

Gledaš nas v Argentini, kako se kaže njihovo nezanimanje?

Ne briga jih kaj delamo tukaj, zakaj pravzaprav smo tukaj, kaj hočemo narediti. In to ne v političnem ne v narodnem oziru. Tudi ne kar se tiče našega kulturnega dela. Nekateri niti ne vedo, zakaj sploh tu živimo. Nekateri pa sprašujejo, če se ne bojimo, da se bomo v tujini utopili. Saj v nekem oziru imajo prav, ker se mnogi res utapljajo. Tega se tudi sama zelo bojim, da ne bi znali izvršiti poslanstva, ki ga imamo. S te strani nam domovina seveda nič ne pomaga.

Kakšen vtis si imela o ljudeh doma?

Da zelo veliko delajo. In se kot ljudje zelo malo zanimajo tudi zase. Delajo iz dneva v dan in nimajo nič časa za razmišljanje. Ravno v tem se vidi, kako jih komunizem hoče v nekem oziru čisto izolirati. Slovenski narod je prej veliko bral, sedaj pa mnogi sploh nič ne berejo. Drugi le časopis, pa še to kaj malo. Pravijo: „Vsak dan je ista politika, ista pesem“, pa se še temu odtegnejo.

razpravljali samo z majhno skupino visokih častnikov, ne da bi kdaj koli karkoli povedal komurkoli iz letalstva in mornarice, ker je vedel, da sta ti dve vrsti oboroženih sil bili že nevarno infiltrirani od Allendejevih agentov.

Končno je junija 1973 ukazal Vojnemu kolegiju pripraviti „orožne vaje“ za zaščito notranje varnosti. Vsak del teh „vaj“ je pripravila druga skupina, tako da nihče ni mogel razumeti načrta v celoti.

Pinochet se je odločil stopiti v akcijo 14. septembra 1973 — štiri dni pred vojaško parado na Dan neodvisnosti. Tako bi mogel pripeljati vojaške enice v Santiago za običajno parado in jih razpostaviti v obkoljevalnem manevru okoli prestolnice.

Toda 9. septembra sta letalski general Gustavo Leigh in neki admiral, v zastopstvu mornariškega poveljnika admirala José Merina, obiskala Pinocheta ob priliki rojstnega dneva njegove hčerke. Leigh, Merino in vrhovni poveljnik policije gral. César Mendoza sedaj tvorijo vojaško junto, ki ji načeljuje Pinochet. Zahtevali so od Pinocheta, naj podvzame akcijo in pristal je premakniti odločilni datum na 11. september. Ni pa nikdar nikomur razkril podrobnosti svojega operacijskega načrta.

Noben tujec, diplomat ali policijski agent, ni nikdar ničesar vedel o njegovem načrtu, ker tudi skoro noben čilec ni vedel zanj. Povsem logično je v tem pogledu Pinochetu verjeti,“ zaključuje Sulzberger.

Kaj pa kulturno življenje po vaseh?

Ga sploh ni. Edino kar se včasih vidi, je obstoj oktetov ali pevskih zborov. Seveda je večina pevskih zborov cerkvenih. V vsakem večjem kraju ali mestu pa imajo razne pevske skupine. Petje zelo gojijo. Pa se mi zdi da je to bolj zaradi turizma kot zaradi slovenske pesmi.

Pa življenjski standard?

Ti samo pomisli. Na deželi npr. delajo vsi v tovarnah od šestih zjutraj pa do dveh popoldne; potem pa ima vsak še svoje kmetijstvo. To se pravi, da delajo do osmih zvečer. In to ponavadi mož in žena. Tako da življenjski standard po družinah mora biti zadovoljiv. Seveda to vodi v materialistično miselnost. Vse teži k temu, da bi čim več delali in s tem čim več imeli; okoli tega se suče tudi njihov vsakdanji pogovor.

Si skušala z njimi napeljati pogovor o drugih stvareh?

Da, a mi je uspelo v določenih primerih. Imela sem stika z mladimi ljudmi, in še s tem dodatkom, da so bili v verskem oziru sorodni z nami. Ti mladi ljudje, ki se trdno oprijemajo vere, so res dobri. Da pa bi se celo ta mladina zanimala za politiko ali za kakšno drugo snovi, pa zelo malo. In to je splošen pojav.

Kakšno pa je družinsko življenje v Sloveniji?

Družinsko življenje je zelo revno. Ker oče in mati delata, so otroci prepuščeni samim sebi. Otrok je mnogo na cesti. Sedaj vpeljujejo celodnevne šole, kjer jih oblast skuša vzgajati čisto v svojem duhu. Starši pa se tudi zelo malo zanimajo, da bi jih vzgojili po svojih načelih. Hočejo doseči visok standard in vse je temu podvrženo. To me je tudi zelo potrla. Iz istega vzroka so tudi družine maloštevilne. Eden, kvečjemu dva otroka. Trije so že redkost. Tak položaj me je zelo potrl. Ko so me nagovarjali, naj bi tam ostala, sem rekla da ne, ker s tega vidika ne bi mogla dolgo ostati: tako malo poveza ve med sabo; človek je tujec v lastni družini.

Nekateri obiskovalci domovine trdijo, da so ljudje na splošno bolj zaprti sami vase.

To drži. Mislim pa, da se tudi še malo boji. Je še vedno v njih strah iz povojnih let, ko je bilo preganjanje. Neradi se spuščajo v pogovore o koščkih temah. Le kadar je družba sto po sto zanesljiva, takrat si upajo govoriti. drugače pa pogovor napeljejo na druge predmete.

Kakšen vtis si pa dobila o verskem življenju?

„Mata Hari“

V božični številki našega lista smo poročali o drugem delu izredno zanimivih spominov dr. Andreja Kobala „Svetovni popotnik pripoveduje.“ V naslednjem objavljamo del poglavja iz te knjige, ko je bil dr. Kobal leta 1950 v Južni Koreji potem, ko je imela njeno glavno mesto Seul, in druga, med njimi Taegu, nekaj časa zasedeno komunistična armada. Južni Korejci so ujeli vohunko, ki je bila v službi komunistične špijonaže za Južno Korejo. Potem, ko je bila že obsojena na smrt, so jo v Taegu ponovno zasliševali, in to v navzočnosti dr. Kobala.

Zasliševanje, katerega ne bom nikdar pozabil, ker mi je bilo odvrtno, sem vodil v nekem izrednem primeru vojne jetnišnice mesta Taegu. Dasi mi je bil način ogaben, sem bil po končnem procesu vesel, ker je jetnica na moje priporočilo, naj se izvršitev obsodbe odloži, bila rešena vešal.

V Taegu sem se podal, ko sem dovršil naloge v Pusanu. Tudi to mesto je skoro milijonsko. Severna armada ga je med invazijo brez odpora zasedla, a držala le kratko dobo. V mestu ni bilo ruševin od bomb in požigov. Prebivalstvo je sicer vedelo, da se jim ni treba ničesar bati od napadalcev, ker je bila fronta potisnjena petsto milj na sever; vendar je bilo vse zbegano in v globoki žalosti. Med okupacijo je vladal nezasišlan teror, klanje trgovcev, profesionalcev, duhovščine, „neproletarskih“ slojev, vseh resničnih ali namišljenih nasprotnikov komunizma. Korejski civilni uradniki mi je v sredini mesta pokazal ogromen grob. V njem, je pripovedoval, so pokopali okoli 45.000 žrtev terorja, ki je vladal nekaj tednov. Pobesnele skupine so šle iz trgovine v trgovino in po uradih; streljale in morale so brez obtožbe. Zdelo se mi je neverjetno in izpraševal sem Amerikance in korejske oficirje. Vsak je potrdil resnico o divji moriji, nobeden pa ni mogel izreči točnega števila žrtev.

So nekateri, ki so zelo dobri ljudje, zelo verni in pobožni. V neki družini me je presenetilo zvečer, ko je bila Ave Marija, kako so takoj prenehali z vsemi opravili in začeli moliti. So pa drugi, ki so popolnoma brezbrizni. Kar se tiče izpolnjevanja verskih dolžnosti, je odvisno od fare. Na nekaterih farah, na deželi zlasti, se cerkve napolnijo, čeprav jih mnogo ne hodi k maši. V bližini mest je položaj najslabši. V Ljubljani sami pa so cerkve tudi lepo obiskane; pa tja hodijo ljudje tudi od drugod.

Gleda napredka, gradnje, cest, kakšen je položaj v primerjavi z Argentino?

Preden sem šla v Slovenijo, sem bila precej po Evropi. Slovenija je sedaj čisto turistična dežela. Vse kar se naredi je zaradi turizma, zlasti na tistih področjih, kjer se da vplivati na večji turistični pritok. Logično da razvoj je. Tudi ceste delajo, čeprav pa avtoceste proti Italiji, o kateri toliko govorijo, še nimajo skonstruirane. Napredek je, a v določenih mejah in zaostaja za zahodno Evropo. Če primerjamo z Argentino: naši starši so sem prišli s tem kar so imeli na sebi, in vsak izmed njih ima sedaj svoje stanovanje, svoje urejeno življenje in si lahko marsikaj privoščijo. Doma pa so ostali na zemlji, na svojem, in so delali iz tega. In če primerjamo luksuz, ga imamo tu več kot doma. Izvzemimo ljudi, ki so v partiji, in imajo svoj poseben nivo. Povprečno smo tukaj z gospodarskega vidika na boljšem, smo se hitreje opomogli. Pa dodajmo še, da doma delata v družini oba, med nami pa je na splošno delal samo oče. Pa smo dosegli zavidljiv standard.

Pa radio in televizija doma?

Ravno ko sem bila jaz tam, so imeli dan borca. Potem pa še tridesetletnico. Bilo je kar naprej govorjenja o tem. Med vsako pesmijo je bila tridesetletnica. So bili resnično že vsi siti tega. Izven te politične propagande, druge ni. Tudi ni posebnih programov. Moderna glasba, zbori... Malo izbire je tudi, ker ni več radijskih postaj. Televizija ima podobne karakteristike. Tudi ni komercialne propagande. A je nisem veliko gledala.

In vtisi, ko si se vračala?

Ko sem odhajala, se imela vtis, da zapuščam nekaj kar mi pripada. Zelo mi je bilo težko. Rekla sem si: „Jaz bi morala tukaj živeti“. Nekateri pravijo, ko se vračajo v Argentino, da gredo „domov“. Zame je dom tam. Ideal pa bi bil, vzeti naše življenje tukaj, in ga postaviti v Slovenijo.

Državni posvetovalni odbor za narodnostne zadeve

V sklopu politike avstralske vlade do številnih narodnosti, ki sestavljajo narodni mozaik avstralskega kontinenta, in o kateri smo svoječasno že poročali, je bil preteklega oktobra v zvezni državi N. S. W. ustanovljen tkim. Državni posvetovalni odbor za narodnostne zadeve (N. S. W. Consultative Council on Ethnic Affairs), na čigar prvi seji je bil soglasno izvoljen za predsednika Vladimir Menart.

Odbor je sestavljen iz 15 članov, ki predstavljajo priseljence iz naslednjih držav: Italije, Latvije, Grčije, Iraka, Francije, Čila, Fijii otokov, Kitajske, Madžarske, Poljske, Malte in Slovenije. Na posebni radijski oddaji v decembru 1975 je predsednik odbora Vladimir Menart pojasnil pomen in namen ustanovitve in delovanja tega odbora ter je med drugim povedal naslednje:

Odbor je bil ustanovljen z namenom, da preučuje poslovanje državne uprave in zakonodajo, v kolikor to zadeva posebne probleme, ki jih imajo pripadniki narodnostnih manjšin. Naloga odbora je, da svetuje in priporoči vladi spremembe in ukrepe, da člani narodnostnih manjšin ne bi bili prikrajšani ali imeli težav.

Odbor ima dostop do vseh ministrstev in lahko pokliče na posvet vsakega merodajnega člana državne uprave.

Prav tako lahko odbor intervenira pri vsakem državnem uradu, če imajo tako posamezniki kot narodnostne organizacije težave z dotičnim uradom.

Predsednik odbora ima poleg tega pravico do takojšnje avdijence z ministrom.

Dejstvo, da je vlada ustanovila ta odbor, je gotovo velik napredek v pogledu zaščite manjšinskih pravic.

Odbor sestavlja petnajst članov iz vrst narodnostnih manjšin, od katerih so nekateri imenovani za dobo štirih let in ostali za dve leti.

Kriterij za izbiro je bil, da mora imeti kandidat izkušnje v delu med narodnostnimi manjšinami s posebnim povdankom, da se je udeleževal tudi izven svoje skupnosti.

Kako bo koristil Slovincem?

Pred kratkim sem govoril z nekim španskim tolmačem. Povedal mi je, da se je dostikrat čutil, da ni nobenega tolmača za slovenščino pri sodiščih. „Se, da pa vem za dva razloga“ je dodal. „Prvič je zelo malo kriminala med Slovinci in drugič, vsi govorite precej dobro angleško“.

Slovinci res nimamo problema z jezikom na sodiščih, v bolnicah in pri državnih ustanovah.

Smo pa majhen narod in nas tudi

vabljen sem bil k zaslišanju že obsojene Mata Hari.

Z jetniki prenapolnjene barake niso bile primerne, zato so jo privedli v očiščeno stanovanjsko barako. Poleg dveh stražnikov sta bila navzoča dva korejska oficirja in moj tolmač, ki je razumel kitajsko in korejsko. Ženska tridesetih let, postavna in vitka, črnih las in zelo lepega obraza, je stala pred menoj brez strahu, brezbrizno, kot da se zaveda konca. Ponudil sem ji stol in ji stavljal vprašanja. Vse je zanikala, nič ni vedela, kdo je izdal njene prijateljce; voditelja severne službe je poznala samo po imenu; z njim ni imela osebnih stikov, torej njena deklica ni bila njegov otrok. Če je bil oddajni aparat najden v njenem stanovanju, ga je kdo prinesel brez njene vednosti. Rotila me je, naj se prepričam o njeni nedolžnosti, naj preberem zaprisežene izjave o njenem poštenju in nedolžnosti ter o protikomunističnem prepričanju. Tudi te izjave so mi bili položili na mizo; glavna je bila od misijonske katoliške fare. Podpisal jo je župnik in govorila je o njenem pobožnem verskem življenju, da je ženska s šestletno hčerko zahajala v cerkev celo ob delavnikih, redno prejela svete zakramente, živela skromno in vzorno in da jo je vsa fara spoštovala.

Pohvalni izjavi sem verjel, vendar me ženska ni prepričala, da so vsi dokazi, navedeni v obtožnici, lažnivi, kot je neprestano ponavljala. Slutil sem, da je morala živeti dvojno življenje: kot pobožna in zgledna faranka in teroristična zarotnica obenem. Taki primeri se dogajajo drugod, gotovo so se našli tudi v od vojne razdijvani Koreji. Po kratkem zaslišanju sem pustil žensko stražnikoma in stopil s kapetanoma v drugo sobo. Presenetila sta me z na-



„Sem Slovenec in bom vedno ostal Slovenec“ — tako je zatrdil novoizvoljeni avstralski senator Miša Lajovic na predvolilnem intervjuju, ki so ga prenašale državne radijske postaje po vsej Avstraliji.

ni tako mnogo v Avstraliji. Na sto Italijanov pride morda en Slovenec. Volilnega pritiska gotovo ne moremo izvajati. Če nočemo biti izpuščeni in pozabljeni, moramo sodelovati pri vseh ustanovah, posebno takih, kot je ta odbor.

Najbolj me skrbijo slovenske šole. Ne smemo biti pozabljeni, ko se bo vpe-ljaval pouk materinskih jezikov.

Četrtna slovenskega naroda živi izven matične republike. Brez slovenskega šolstva se bo vsa ta četrtna kaj kmalu vtopila.

Naša zgodovina nas uči, da je bila borba za slovenske šole vedno v ospredju borbe za obstoj slovenstva.

So ljudje, ki pravijo, da se otroci lahko nauče materinščine doma od staršev. Če bi bilo to res, bi se tudi avstralski otroci lahko naučili angleščine doma. Vsi pa vemo, da je angleščina glavni in obvezni predmet skozi vsa šolska leta.

Poleg tega Slovinci potrebujemo prosvetnih delavcev. Nihče ne more trditi, da niso bili duhovniki in učitelji vedno najboljši in najbolj požrtvovalni prosvetni delavci.

Če bomo imeli svoje šole, bomo imeli tudi svoje učitelje in nimam nobenega dvoma, da bo prav na teh učiteljih slonelo prosvetno delo pri naših druž-tvih.

svetom, da bi se za nadaljevanje zasliševanja poslužila seruma. O tem pripomočku za dognanje resnice sem čestito slišal, nikdar pa ga nisem uporabil. Zdelo se mi je nemoralno, če osebno pripraviš, da podzavestno izpove. Obenem pa je bila morebiti edina možnost, da se korejska vojaška oblast prepriča o nedolžnosti ženske ter preklic-če smrtno kazen. Oficirjem sem dejal, da se seruma nisem nikoli posluževal in da bi bil za to potreben zdravnik. Obenem bi bilo treba žensko pregovoriti, da prostovoljno sprejme injekcijo. Na ugovor sta bila pripravljena. Eden od njiju je bil poklicni zdravnik. Za injekcijo sta imela neresničen izgovor, da se je ne vedoča za vrsto seruma, rada podvrgla.

Izpraševanje se je pričelo po kosilu. Na naslonjaču je ženska polagoma izgubljala zavest; navajal sem vprašanje za vprašanjem, tolmač pa je prevajal na korejsko. Zdravnik jo je neprestano stresal za rameni in ji z rahlimi sunki pregibal glavo, da ni popolnoma zaspala. Odgovarjala je s težavo kot iz sna. Spet je vse zanikala, toda z odgovori se je obdolžila, ne za zločine, za katere je bila obtožena, pač da laže. Sedaj je odgovarjala v kitajskem jeziku. Drugo presenečenje je prišlo, ko je začela surovo preklinjati. Med psov-kami, ki jih ne morem zapisati, so bili izrazi kot „prekleti... kapitalistični psi... hudičev gnoj...“ — nikoli, nikoli vam ne bom priznala.“ Zarežala se je, med zobmi so še prihajale kletvice, potem je zaspala. Nobenega vprašanja ni več slišala, pa naj sta jo oficirja še tako tresla.

Korejca sta bila presenečena. „Ali ste vedeli, da govori kitajsko? Ali je mogoče Kitajka in ne Korejka?“ Zani-

(Nad. na 4. str.)

Slovenski Božič

V spominu so nam številni božični koncerti, ki nam jih je od začetkov naše naselitve v Argentini pripravljali pevski zbor „Gallus“ in nas z njimi vodil nazaj v doživljanje našega domačega božičnega nastrojenja, ko je namesto tukajšnje vročine vse škripalo od mraza, ko sta tukajšnji hrup po cestah zamenjala tihota in mir svetonočnega razpoloženja, ko je namesto bučnega praznovanja po družinah vladala zbrana pobožnost in je vsa srca gnala ena sama želja — k polnočnici, kjer so božične pesmi zvenele tako lepo kot nikdar in nikjer drugje.

Letos nam je naš volilni pevski zbor pripravil božični koncert posebne vrste, ko nas je 20. in 21. decembra povabil v dvorano Slovenske hiše k predstavi Tomčevega Slovenskega božiča. Besedila in napeve starih slovenskih božičnih pesmi, ki jih je zbral prof. dr. Niko Kuret, je skladatelj z njemu lastno iznajdljivostjo in slogovno doslednostjo dobe, iz katere so bile pesmi vzete, povezal tako, da je poslušalcom ob izmenjavi solistov in zborov nastikal celotno svetonočno zgodbo, od potovanja Marije in Jožefa v Betlehem do vrhunca: Kristusovega rojstva v skromnem hlevu in skrivnostno slovesnega razpoloženja ob petju angelov in pastirjev na betlehemske poljanah.

Poročevalcu ni znano, da bi Tomčev Slovenski božič bil doslej izvajan na način, kot smo ga videli letos na odru Slovenske hiše. Bil je to odrski prikaz z vsem čarom, slovestnostjo, skrivnostnostjo in mirom svetonočnega dogodka. Priznam, da mi je že vstop v dvorano skoro zaprl sapo. Po celi širini dvorane čudovita slovenska zimska pokrajina z značilnim hlevom v središču, s krmo na levi in našo značilno kmečko sobo na desni. Genialna zamisel scenografa Toneta Oblaka, ki je tokrat že drugič za „Gallusa“ pripravil res mojstrsko delo. (Še se spominjamo njegove scene ob lanski „Gallusovi“ izvedbi Grzinčičeve spevoigre Miklavž prihaja).

Uvodoma je bil odigran prizor J. Vombergarja: Slovenski božični večer, ki so ga izvajali znani in izbrani člani Slovenskega gledališča: gospa Marinova in Pezdircova, Nose, Rezelj in Benik, gđ. Pezdircova ter skupina otrok. Prizor kaže stare slovenske običaje svečeve večera (postavljanje jasic, kajenje, škropljenje z blagoslovljeno vodo, molitve, pogovore) in neprepričljivo vrinjeni motiv o vrnitvi izgubljenega

sina — na sam sveti večer, ki je pred dolгими leti odšel zdoma in so ga domači imeli že za mrtvega. Preprost motiv, skromno pisateljsko obdelan in s tej obdelavi primernim skromnim učinkom pri poslušalcih. Četudi so ga igralci odigrali z vso dovršenostjo in njim lastno značilnostjo — motile so nekateri našim starim kmečkim domovom in ljudem tuje podrobnosti, ki so sicer zelo spretnemu režiserju verjetno ušle (svetleči uhani in prstani ter obleka kmečke dekle, sodobna pričeška gospodinja, neuskaljena kmečka govorica, tuje učinkujoče oblačilo velikega hlapca in še kaj) — je bilo po prireditvi slisati mnogo mnenj, da Vombergarjev prizor ni bil najprimernejši uvod v to, kar je na odru sledilo pozneje.

Osrednji in glavni del večera je bila pevsko-igralska predstavitev že omenjenega Tomčevega Slovenskega božiča. Po uvodnih akordih orgel, pri katerih je s svojo znano spretnostjo in diskretnostjo sodelovala ga. Anka Gaserjeva, in po uvodnem zboru Veselite se, ljudje... je bil poslušalec naravnost vključen v sodoživljanje in ostal v njem vse do konca. Režiser Maks Borštnik je z zborom in solisti opravil veliko delo in smo bili priča pravi operni predstavi, kjer je množica imela pravzaprav glavno vlogo. Dejanje, ki se je razvijalo na odru ob petju in orgelski spremljavi, s svojim viškom v zaključnem prizoru, je bilo tudi za poslušalce pravo podoživljanje svetonočne skrivnosti, kakor se je razvijala pred 2.000 leti na betlehemske poljanah. Tišina in zbranost publike sta bila tem najmočnejši dokaz.

Zbor, ki je v svojih moških glasovih bil nekoliko oslabilen zaradi solističnih vlog nekaterih članov (Sv. Jožef, krčmar, pastirji), je svojo vlogo izvršil tako, kot smo od njega navajeni. Tokrat zasluži še dvojno pohvalo: pel je vse na pamet in pokazal je, da je skupina, ki zna tudi igrati. Za to čestitamo pevcem in režiserju. Nepozaben nam bo prizor na koncu, ko je ves zbor kleče molil pred jaslami in pel lepo Tomčev Zvezde gorijo... Petje na pamet daje možnosti večji podreditvi pevске enote zborovodjevi volji. Zahteva sicer več dela pri študiju in več koncentraciji pri peveh pri samem nastopu, a vse v korist celotni izvedbi in končnemu efektu. Morda bi zbor za svoje bodoče nastope iz tega napravil svoj koristen sklep. Vem, da je to težko pri obilici programa in skromnem razpoložljivem času; a led je bil prebit.

(Nad iz 3. str.)

kala sta. Nista vedela, da ženska zna kitajsko ali da je Kitajka. Uporaba kitajskega jezika je bila podzavestna in tako tudi preklinjanje. Mata Hari je v normalnem izpraševanju govorila spodobno ter se obnašala kot olikana in pobožna ženska, ki bi pri umazanih besedah od sramu zardela. To, ne jezik, me je prepričalo o prebrisani laži. Zato sem se rade volje strinjal, da se naslednji dan napravi drugi poizkus s serumom. Ponovilo se je isto, zanimala je vse. Sitno je bilo zaradi tolmača, ker je ob nerodnem in počasnem prevajanju mojih vprašanj jetnica tudi v podzavesti imela priložnost izmišljati si odgovore. Ko je tolmač mencil pri prevodu mojega vprašanja, sem glasno segel vmes in brez namena, rekel bi po pomoti, vzkljnil v ruskem jeziku: „Kdo je bil vaš voditelj?“

„Ma-da-ma Bala-bano-va,“ je izgovarjala podzavestno.

„Kje živi madama Balabanova?“

„V Šan-ga-ju.“

„Ulica?“ in tako dalje. Mata Hari je v ruščini izpovedala dovolj za začetek.

Na priporočilo je bila smrtna kazen odložena, ker je jetnica mnogo vedela. Ostal sem v Taegu še nekaj dni in svetoval način izpraševanja. Korejski kapitan mi je poročal o rezultatih in skupaj sva sestavljala nadaljnja vprašanja. Dan po izpovedi pod vplivom seruma se je ustrašila, ne vedoča, kako so mogli vedeti o Balabanovi in njenih drugih skrivnostih. Odpornost je prenehala in izpovedala je mnogo, predvsem podatke o sebi. Rojena je bila in odrasla je v Vladivostoku; starši so bili iz Mandžurije in Koreje. Rusi so jo sprejeli v svojo tajno službo. Poslali so jo v Šangaj, kjer je bila izvežbana za špijonsko mrežo Rusinje, ki se je izdajala za madamo Balabanovo. Njena naloga jo je vodila v vojne in ci-

vilne kroge kitajske vlade. Pri tem se je zaljubila v kitajskega polkovnika Čangkaškove armade, s katerim je imela otroka. Polkovnik je bil dnevno v stiku z diplomatskimi zastopniki v Šangaju in za informacije o delovanju teh se je sovjetska mreža najbolj zanimala. Po ukazu Balabanove je morala leta 1948 z otrokom vred zapustiti Šangaj. Potrebovali so jo za tajno službo na Koreji ter jo pridellili voditelju špijonaže; nastavili so jo v Južni Koreji. Zaradi kritja v tej nalogi so ji med drugim dali pouk o katoliški veri in zakramentih. Ukazali so ji vzorno življenje pobožne faranke. Kot taka je uspešno poročala voditelju severnokorejske mreže.

Korejski kapetan mi je povedal podrobnosti o špijonaži Mate Hari. Po prvem presenečenju, ko je spoznala, kaj vse že vedo o njeni preteklosti, je postala zgovorna. Mislilo, da ji po poštenu izpovedi prizanesejo, so izpraševalci vzpodbujali, dokler niso zvedeli vsega, kar jim je mogla povedati. Kapetan se je ironično zasmel, rekoč: „Misli, da se bo z izpovedjo rešila vešal.“

Priporočil sem nadaljnje odlaganje z namenom, da jo bodo končno pomiločili. Po njih zakonu je res zaslužila smrtno kazen, toda v veliki meri je bila žrtev razmer. Obrnil sem njih pozornost na kritiko v časopisju po svetu nad krutim in brezobzirnim prekim sodom Južne Koreje. Tu so našli priložnost, da obvestijo javnost o odkritju ubijalske mreže agentov, obenem pa da pokažejo svetu, da je njih vlada pri vseh zlodejskih nasprotnikov še vedno človeška. Argument, v vojnihi okoliščinah le na videz logičen, je držal. V časopisju so oznanili izpovedi o špijonski mreži, kolikor je bilo za njih varnostno službo ugodno, smrtno kazen odložili in končno, kot sem zvedel pred odhodom z Daljnega Vzhoda, žensko pomiločili. Mogoče so jo znali uporabiti v svoje namene pod kakšnim drugim imenom.

Božičnica Zveze slovenskih mater in žena v San Martinu

Lepa in že ustaljena navada naše ženske organizacije Zveze slovenskih mater in žena je vsakoletna „slovenska božičnica“ v enem izmed slovenskih domov. Letošnja božičnica je bila že deveta po številu in se je vršila v Slovenskem domu v San Martinu v nedeljo, 21. decembra popoldne. Pripravo in skrb za spored je bil na ramenih krajeve ženske organizacije Lige Žena Mati v San Martinu.

Kmalu po 18 so rojaki napolnili

Solistične vloge so bile zelo posrečeno razdeljene. Marija gospe Vere Sušteršičeve je bila igralsko, zlasti pa pevsko res dovršena. Pevkin sopran je prijeten, lepo oblikovan in kaže tudi nekaj znanja pevske tehnike. Zelo primeren pevski in igralski komplement je bil sv. Jožef Silvota Lipuščka, ki je bil neoporečen tako v pevskem kot v igralskem pogledu. Ta vloga mu je prav posebno „ležala.“ Krčmar Jankota Klemenčiča je bil značaja vlogi primeren, angelsko vlogo pa je uspešno zapela sopranistka gđ. Anica Mehle. Kot pastirja — solista sta se dobro uveljavila Marko Mizerit (pri tretji predstavi v San Justo Janez Rode) in Janez Jerebič. Pevsko-glasbeni del je bil v rokah zborovega dirigenta dr. Julija Savellija, ki ima z režiserjem Borštnikom največ zaslug za uspeh, ki ga je zbor s to prireditvijo dosegel.

Škoda, da so orgle iz naše slovenske cerkve, ki naj bi spremljale vso prireditev, odpovedale pokorščino in je zbor v zadnjem trenutku moral poseči po izhodu za silo z najemom manjših orgel. Vendar to celotnemu uspehu prireditve ni bilo v vidnejšo škodo. Hvala vsem, ki so nam s Slovenskim božičem pripravili tako lepo vzdušje božičnega doživljanja.

Kot posebnost naj še omenim, da je bil program prireditve tiskan v obliki razglednice z voščili za praznike in Novo leto in z lepim božičnim motivom, lesorezom našega znanega umetnika Andreja Makeja.

Zvok

Tinej Debeljak

Nekaj novih knjig in publikacij

V letu 1975 smo prejeli nekaj novih knjig in publikacij, ki jih nismo mogli sproti ocenjevati. Nekatere, ki niso sicer še letnico 1974, smo prejeli pač šele v drugi polovici preteklega leta, nekatere so najnovejšega časa. Ko začnemo novo leto, uporabljamo priložnost, da počistimo polico, kjer se nam nabirajo in jih skušamo oceniti pod skupnim naslovom.

1. DVE PESNIŠKI ZBIRKI

B. M. Pertot: *Bodi pesem*

V Trstu v izdaji in založbi „Mladika“ je izšla z letnico 1975 druga pesniška zbirka Tržačanke Brune Marije Pertot pod naslovom „Bodi pesem“ (str. 56). Zbirka, izredno okusno razdeljena na tri dele, ločene z lepimi morskimi vinjetami, zasenčenimi s prozorno stranjo in z motom na njej, je skromna po obsegu (25 pesmi), toda pomembna po svoji pesniški vrednosti. Moto celotni zbirki je vzlet iz zadnje pesmi in lepo in preprosto pove, da je pesem dar božji: „Bil je sedmi / dan stvarjenja / Ti si tisti čas počival. / Vendar si se mi / nasmehnil / in si rekel: / bodi pesem.“ In res: od začetka do konca je njena vsebina drobna lirčna pesem.

Šest pesmi I. dela so tiha, globoko občutena razpoloženska pesem ob kraški obmorski pomladi, jeseni in poletju, ob ptici in roži in morskii deklici, ki ni nihče druga kot Lepa Vida, iz slovenske narodne pesmi neumrljivi simbol te slovenske obale. In edini odvisni verz v tem ciklu se mi zdi prav oni, ki še posebej prozaično pove: „Ker rod Lepe Vide umre.“ — Tudi me moti sam simbol lepe Vide, kajti — ne vem, da „bi se kdaj vrnila iz daljnih poti“ in ne vem, „kam se zdaj vrača njena hči?“ Morda iz sveta domov in njena hči spet z doma v svet — v vsakem roku na novo? Iz teh pesmi čutiš kraško pokrajino, pa ne v impresiistični opisnosti, temveč v globlji prabitnosti. (Oda pomladi), pa vendar v pristni mediteranski realnosti (Slovo od poletja), ki ga dojema pesnica z prefinjeno pesniško občutljivostjo in s srcem, ki ji rodi „drobno pesem.“

V II. delu so bolj „pripovedne“ sno-

veliko dvorano sanmartinskega Doma. V ospredju je stalo lepo okrašeno božično drevo in pod njim jaslice, malo dalje pa oltarček z Marijinim kipom. Posamezne točke sporeda je napovedovala ga. Lina Matičičeva. V imenu Lige Žena Mati je pozdravila vse navzoče njena predsednica ga. Mirjana Voršičeva. Duhovno božično misel je podal slovenski dušni pastir v San Martinu g. Franc Bergant, ki je v zvezi z veselimi oznanili, ki so ga prejeli betlehemiški pastirji v božični noči — Slava Bogu na višavah in mir ljudem, ki so Bogu po volji — poudaril, da je na Božič rojeno božje dete Mesija, ki je prišel ustanoviti božje kraljestvo na zemlji. Govornik je posebej poudaril pomen zadnjega dela angelovega veselega oznanila t. j. dragoceni dar miru, ki ga nam Bog pošilja po svojem sinu in ki je ena največjih — če ne sploh največja dobrina. Toda človeštvo je ta dar odklonilo. Hrepeni sicer po miru, toda ustvariti ga hoče z vojno, revolucijo, nasiljem. Zakaj ne moremo doseči miru? Ker ne sprejemamo Kristusovega predloga, ker se ne moremo prebiti iz diabolčnega začaranega kroga nasilja. Mir je mogoče le, ako se nekdo brezpogojno odpove sili, nasilju. Dokler bomo gradili mir na starih temeljih, se nam bo zgradba miru vedno rušila, četudi ji damo krščansko fasado. Kristusov božični mir bo postal realnost samo, v kolikor ga bomo gradili na novih osnovah: v duhu miroljubnosti božjega deteta.

Po teh besedah, ki so napravile močan vtis na vse navzoče, so zastopnice Zveze iz vseh domov prižgale svečke ob jaslicah. Predsednica Zveze ga. Pavlina Dobovškova pa se je spomnila svetih večerov v begunstvu, ko je bila molitev naša edina opora. Sedaj imamo po božji dobroti bolj vesele svete večere. Pomagati na moramo tudi tistim, ki so naše pomoči potrebni.

Sledil je prikaz lepega slovenskega božičnega običaja — prenašanja Marijinega kipa od hiše do hiše. Ta navada se je tukaj ohranila med Slovenci v Loma Hermosa. Razložil in vodil je ta

Anton Podlogar

ZELIM NA DOLENJSKO

Sem v vasi se rodil, da kmetič bi bil in z brati, sestrami sad zemlje delil, pa sreča nemila me gnala je v svet, ah, drago Dolenjsko, kdaj vidim te spet?

Oral sem po morju, a žetve ni bilo; križaril po suhem, brez sreče je šlo. Valovje zeleno so brazde bile, in s trnjem posute po suhem stezé.

Med griče zelene bi spet si želel, tam novo življenje živeti začel. Grmovje bi kopal ter gmajne oral, bi trtice sadil in zrnje sejal.

Po rosni bi travil spet koso rad brusil in vinsko trgatve spet rad bi poskusil.

Zavriskal, zapel bi iz grla vsega: „Dolenjsko! Le tam je veselje doma!“

Bi grozdje iz trte mi vince dajalo, v pogači bi zrnje prijetno dišalo, bi s kruhom dolenjskim družinico hranil, se čaše domačega nič bi ne branil.

Tam delal bi, ljubil domačo zemljo. S prijatli prepeval bi pesmico to: „Bog čuvaj, Bog živi nam zemljico našo, ki kruha nam daje in rujnega čašo!“

Objavljeno leta 1941 v Letopisu južnoameriških Slovencev

prikaz Janez Petkovšek. Pevke — gospe Oberžanova, Jermanova ter Kristina in Ivanka Petkovšek — so zapele poslovlino pesem ob odhodu Marije iz hiše in nato pozdravno pesem ob prihodu Marije v naslednjo hišo. Vmes so otroci deklamirali nekaj pesmic. Nato so imenovane gospe zapele nekaj starih, lepih božičnih pesmi, ki so se pelev v domovini v Rovtavi in okolici. Prikaz je bil deležen krepkega ploskanja.

Za sklep te lepe božične prireditve so vsi navzoči zapeli še nekaj božičnih pesmi. Nato je bila pogostitev s čajem in pecivom.

naslovom „Ptčka briegarca“ (str. 190). Kdo ne pozna tega ljudskega pesnika dveh naših pokrajin: goriških Brd in zelenega štajerskega Pohorja. Tega nekdanj bogoslovca v Gorici iz časa „goriške pomladi“ pred I. svetovno vojno, pa magistratnega svetnika za turizem iz Maribora in po II. vojni vodjo muzeja v Novi Gorici. Popularni pesnik, improvizator brez primere, ki je s svojo nevsakdanjo in neprisiljeno verzifikacijsko spretnostjo poživljal nešteto prireditev in družabnih sestankov po Sloveniji, je prejel za svoj 80-letni življenjski jubilej od hvaležnega občinstva poseben dar: to zbirko svojih najzanimivejših pesmi ter z njo literarni uvod in celotno bibliografijo, ki jo je z vso strokovno akribijo zbral in komentiral Marijan Breclj, knjižničar v Novi Gorici. Take pospremljave so ponavadi deležni le klasiki. Zorzut seveda ni klasik v tem smislu, toda obdelava njegovega „življenjskega opusa“ na ta način, je dvignila iz takorekoč „anonimnega“, brezcenega „ljudskega pesništva“ njegovo literarno delavnost v vrsto literarnih vrednot, v literarno zgodovino. In tu bo ostalo, da je Zorzut eden prvih modernih pesnikov, ki je začel pesniti v dialektu, kakor se govori v goriških Brdih, kajti že l. 1927 je napisal pesem Ptčka briegarca. Ta je dala tudi ime tej zbirki in je ostala ena njegovih najboljših pesmi, zrela celo za resno antologijo.

Ta izbor je nam šele pokazal pravega Zorzuta, realističnega opisovavca, ki spada v pesništvo (kakor sem eden prvih to potrdil v Zimskem zborniku l. 1944). Kot pesnik narodopisnih kraških starin in lepot gorskega sveta! Pesnik, ki je dal toliko motivov glasbenikom, ki so iz njih ustvarjali simfonije (Simoniti). Gotovo pa ga je prav bibliografija odkrila kot marljivega kulturnega delavca, kakor smo ga mi poznali in cenili že preje.

Zbirko je z narodopisnimi risbami opremil slikar Ivo Kovač, priložena pa sta pesnikov portret, risba Rika Debenjaka ter prva stran glasbene partiture Simonitijeve skladbe Ptčke briegarce. In še to: na ovitku je drugačen naslov (Ptčka briegarca), kot ga pa nosi knjiga: Ptčka briegarca. Knjižni naslov namesto dialektičnega? Namenoma? (Bo š)

2. L. Zorzut: *Ptčka briegarca*

Drugo pesniško zbirko je založila Mohorjeva družba v Celju ter je posvečena osemdesetletnici briškega in pohorskega pesnika Ludvika Zorzuta pod

Novice iz Slovenije

PTUJ — Na gradu Borl je ptujski oddelek Slovenskega društva fizikov, matematikov in astronomov pripravilo dvodnevni sestanek članov tega društva, ki je bil 13. in 14. decembra, združen s 27. občnim zborom. Udeležilo se ga je 150 članov in nekaj gostov iz drugih delov Jugoslavije.

LJUBLJANA — V osemindvajsetih občinah so „spremenili kadrovska vodstva Zveze socialistične mladine Slovenije“. Ker gre pri tem skoraj za polovico občinskih vodstev SZMS so seveda močno razpisujejo, kako je mogoče, da so še pred novimi volitvami spoznali, da mladinske organizacije ne delujejo ali pa da ne dela tako, kot je bilo „dogovorjeno.“ Odpovedali so tudi celo taki, ki so jih „usposabljali na političnih šolah“; drugi, ki so tudi bili na teh šolah, pa niso prišli v vodstvo, seveda kažejo s prstom na te pomanjkljivosti. Tako se „profesionalni“ sekretar mladine v Gornji Radgoni (profesionalni najbrž pomeni plačani sekretar) se ni niti enkrat v letu pojavil v osnovni organizaciji, tudi v tisti ne, ki ga je delegirala...

LJUBLJANA — Koordinacijski odbor za vzgojo in izobraževanje kadrov pri slovenski gospodarski zbornici je 10. decembra 1975 prereševal že dostikrat reševano „celodnevno šolo“. Partija bi namreč rada to „celodnevno šolo“ čimprej spravila v promet, da bi pač otroke čimbolj odtegnila vplivu in vzgoji staršev. Pri Gospodarski zbornici pa so ugotovili, da so te partijske želje še daleč od uresničitve, ker bo manjkalo predvsem — učiteljev, denarja in pa seveda šolskih prostorov. Načrtovalci celodnevne šole so sprva menili, da bi celodnevno šolo spravili „pod streho“ vsaj v petini šol do konca 1980. Za zdaj pa so predvideno število takih šol že zmanjšali za desetino, ker ni — učiteljev in iz bojazni, da bi bogatejšje občine „izvlekle iz revnejših še tiste pedagoge, ki vztrajajo v takih krajih“.

LJUBLJANA — Lutkovno gledališče je v decembru pripravilo dve premieri. V marionetah je bila na sporedu Kristine Brenkove „Deklica Delfina in Lisica Zvitorepka“, za ročne lutke pa so pripravili igrice „Hiša tete Barbare“, ki jo je napisala Svetlana Makarovič.

CELJE — Poslovnik nedavno ustanovljenega celjskega medobčinskega odbora gospodarske zbornice je izrežno jasen, posebno pa se „odlikuje“ v slovnici: Poročevalci in razpravljalci govorijo IZ mesta, kjer sedijo. Nimajo O-MEJEN ČAS, drugi razpravljalci lahko praviloma govorijo 10 minut.

LAŠKO — Jubilejno — stopetdeseto — leto laškega piva ni podjetju prineslo kakega posebnega olajšanja. Prodaja piva v Sloveniji in Jugoslaviji upada. Cena piva se je letos kar dvakrat povečala in stane v trgovini 4,60

dinarja, v restavraciji pa od 6 do 15 dinarjev.

ŠMARJE PRI JELŠAH — Na dvajstih seji, ki naj bi bila zadnja..., koordinacijskega odbora za odpravo posledic potresa na Kozjanskem, so ugotovili, da je položaj izredno kritičen. Od 3.000 upravičencev tretje in četrte kategorije za popravo ali novo zidavo, so kredite dosedaj odobrili le tretjini prisilcev. Uresničevanje letošnjega programa je zelo v zamudi, največ zaradi prepočasnega priliva „solidarnostnih“ sredstev. Med drugim ni podpisalo družbenega dogovora na podlagi zakona o solidarnosti kar 20 slovenskih občin; vseh pa je 60. Pa tudi mnoge občine, ki so dogovor podpisale, niso odposlale obljubljenega denarja...

LJUBLJANA — V Sloveniji je stanovanjska stiska. In vendar so po podatkih „zavoda za Plan“ ugotovili, da se je v Sloveniji število praznih stanovanj od leta 1971 do 1975 podvojilo od 5.000 na 10.000. Kako je to mogoče? Prazna stanovanja povzročajo neustrezno zaposlovanje. Kjer je premalo zaposlitve, se ljudje selijo drugam in se naselijo tudi v neustreznih prostorih, njihova stanovanja pa ostanejo prazna.

Umrli so od 2. do 10. decembra 1975:

LJUBLJANA: Pepca Beg; Ivan Bratok, vlakovodja v p.; Helena Kham r. Debevc (89); Ljilka Babnik r. Šest; Alojz Kraljič, strojevodja; Franc Rasberger (77); Marija Hudeček r. Voje; Janez Tuta; Ines Šleibinger r. Šenk; Jožica Deržaj-Cerar, dipl. ekonom.; Dominik Knavs, vratar; Antonija Verstovšek r. Novak; Antonija Šink r. Plestenjak; Avgust Rojnik (73); Ivanka Ružnič r. Gornik up.; Ada Vujčić r. Weble, prosv. delavka v p.; dipl. inž. Pavel Kovič; Julijana Mernik; Marica Perin, uč. v p.; inž. Saša Korenc; Tinka Martelanc r. Šepetavec; Ema Repić r. Milavec; Marija Hlebec r. Pirkmajer (90); Leopoldina Zorn r. Vodopivec, uč. v p.; Franc Možek, inž. arh.

RAZNI KRAJI: Miha Goričnik (Cestarjer ata); Radovljica; Rado Žerjal, Koper; dr. F. Jerina, veterinar v p.; Celje; Mara Ferlic, Maribor; Franc Petrišič (76); Orešje; Ivanka Kunaver (Prdanova mama), 80, Savlje; Marija Černe, por. Gjerak, Bizovik; Nanda Žmitek, up.; Jesenice; Ljudmila Pirnat, Moravče; Anton Černetič, Stranska vas; Julijana Hribar, up.; Gabersko; Rudi Novak, Kočevje; Franja Sliber r. Lautar, Selca nad škofjo Loko; Jože Eliot, up.; Kranj; Jaroslava Kolarič r. Kralj, Celje; France Škarja, gradb. teh. (78); Draga pri Šentrupertu; Marija Janežič r. Potokar, Malo Mlačevo; Jožica Bergant, Zapog; Iva Božič r. Stibilj, Ajdovščina; Marica Volčič r. Slamič (87); Črncice pri Gorici; Mirko Rupelj, dipl. prav.; Polje; Draga Hohnjec r. Lončarec, Celje; Angela Štern-Pleser r. Čebin, (86); Grič-Kostanjevica; Ferdinand Deželak, Laško; Josip Turk, post. inšp. v p.; Brežice; dr. Dominik Žvokelj (83), biv. odvetnik v Kamniku; Katarina Čundrič, up.; Gorje; Vinko Rodela (84), up.; Rogaska Slatina; Terezija Kimovec, up.; Krize pri Trzinu; Jožefa Kostevc r. Urek (80), Globoko; Ana Podpadec r. Hlebec, Praporče pri Trebnjem; Roza Jelen, up.; Celje; Terezija Vidmar r. Štucin, Boh. Bistrica; Peter Lipovž, uč. v p.; Leskovec pri Krškem.

Pevski festival v San Justu

Mladina, ki se zbira v Našem domu v San Justo, se je v preteklem letu pevsko precej razgibalo. Bili smo parkrat priče tega razveseljivega dogodka.

V nedeljo 14. decembra preteklega leta je pa pripravila samostojen festival pesmi, ki mu je dala naslov: Mladina poje. Lep in za našo tukajšnje skupnost pomemben naslov! Zato je razumljivo, da je zlasti domača sanjuška publika napolnila dvorano, videli pa smo tudi precej obiskovalcev od drugod.

Spored večera je bil razdeljen na dva dela. V prvem so nastopile manjše skupine: dueti in terceti, v drugem pa najprej mešani oktet, za njim pa že znani Mladinski zbor, ki ga vodi Andrej Selan.

Otvoritvena točka je bil nastop harmonikarja Janeza Jereba. To je bila tudi edina točka, ki je pravzaprav izstopila iz okvira naslova, ki je napovedoval le pevske točke. Janez Jereb je dobro odigral najprej Di Lazzijevo Sbarazzino, nato Avenikovo Večer na Rableku in beneško narodno Vince rumeno. Izvedba omenjenih pesmi je pokazala talent izvajalca, ki naj vztrajno študira naprej, da bo tehniko svojega instrumenta obvladal do perfektnosti.

V duetu sta se nam predstavili najprej sestri Marta in Irena Malovrh, nato pa Indihar Anica in Kristina Jereb. Prvi sta zapeli ob spremljavi kitare popevko Mornarček in Klinarjevo Le enkrat bi videl. Drugi duet pa je ob spremljavi klavirja zapel narodno Uspavanko ter Tittere in Melody Fair.

Trije terceti so peli svoj program ob spremljavi kitare. V prvem so Groznik Ani, Maček Maruška in Maček Li-

dija zapele že skoro ponarodelo popevko Domovina ter argentinsko ljudsko Lloraré. Drugi tercet, ki so ga sestavljale Skvarča Kristina ter sestri Emi in Irena Urbančič je izvajal narodno Kaj ti je, deklica, argentinsko No importa ter Slakov Titanik. Zadnji tercet — Emi Urbančič, Ivo Smrdelj in Marko Dvur — je najprej zapel narodno Dve leti in pol, nato Canción del Valle azul ter, s solistom Mustarjem, narodno Sirota jaz okrog blodim.

Ni namen tega poročila ocenjevati izvajanje vseh omenjenih pevskih skupin in glasovnih ter interpretacijskih kvalitet njih članov. Z veseljem pa registramo njihov nastop kot pozitiven izraz udejstvovanja naše mladine, kateri želimo, da bi se z osebnim izpolnjevanjem vseh nastopajočih kakovost bodočih podobnih nastopov še dvignila. Zvedeli smo, da je prvi del spreda pripravila mladina popolnoma samostojno, iz lastne pobude in brez pomoči drugih. Ta iniciativa zasluži posebno omembo, ker kaže, kako mladina usmerja svojo vitalnost v nekaj pozitivnega in koristnega. Zato ji veljajo posebne čestitke.

Oktet, ki je nastopil v začetku drugega dela, so tvorili Krajnik Marija, Gorič Lejka, Malovrh Marta, Markovič Metka, Jelen Franci, Markovič Janez, Smrdelj Ivo in Mustar Marko. Po mehikanski narodni Cielito lindo so zapeli še narodno v Simonitičev priredbi Nocoj pa, oh nocoj, švicarsko ljudsko Kukavice in Elze Budau Prehitro miho je mladost. Oktet je zvenel homogeno in pravilno prednašal svoj del programa. Kot v prvem delu smo tudi pri oktetu opazili, da je naši mladini bližja tukajšnja in njej sorodna fol-

SLOVENC V ARGENTINI

Buenos Aires

Osebnosti

Krst. V soboto 20. decembra je bil v slovenski cerkvi Marije Pomagaj krščen Andrej Albert Bahl, sin dr. Carlosa in ge. Metke roj. Lipar. Botrovala sta Irena Lipar in Horacio Bahl. Krstil je delegat msgr. Anton Orehar. Iskreno čestitamo.

Družinska sreča. V družini inž. Martina Povšeta in ge. Majde Pekolj, rojakov iz Argentine, živčih trenutno na Dunaju, je bil 15. decembra rojen sin. Na božič je bil krščen v Erlangenu, blizu Nurenberga na ime Martin Andrej. Srečnim staršem naše čestitke.

Poroki. V soboto, 27. decembra 1975 sta se v župni cerkvi v Adrogné, pri Buenos Airesu poročila Tomaž Hostnik in Marjetka Stariha. Za priči sta bila ženina njegova mati ga. Ana Hostnik, nevesti pa oče Božo Stariha.

V Slovenski cerkvi Marije Pomagaj sta se v soboto 27. decembra poročila gđc. Alicia Trivi in Marko Mizerit. Za priči sta bila ženina mati ga. Vera Mizerit in nevestin oče Claudio Trivi. Poročal je rev. Alberto Faraoni. Med poročno mašo je pel „Gallus“ svojemu dolgoletnemu pevcu.

Novoporencem naše iskrene čestitke.

Aljožij Lesar. Na svojem domu v Ezpeletu, prov. Buenos Aires, je 16. decembra 1975 umrl Lesar Ljilka. Pokojni je bil rojen leta 1920 v Črmošnjicah pod Gorjanci na Dolenjskem. Med vojno je bil v Legiji in pozneje borec v Rupnikovem bataljonu. Zakrament sv. maziljenja mu je podelil rev. Jože Guštin, ki je opravil tudi molitve na domu in na pokopališču Ezpeleta, kjer je bil pokopan. Naj počiva v miru.

RAMOS MEJIA

IV. glasbeni večer slovenske mladinske godbe

Za v soboto 13. decembra 1975 je Slovenska mladinska godba povabila vse prijatelje godbe na svoj že četrty letni prikaz svojega dela. Saj smo jih slišali igrati skozi vse leto na raznih naših prireditvah, kjer godba z veseljem sodeluje, a za zaključek sezone so fantje hoteli dati nekoliko boljše in svojem delu. Naj starši in občinstvo vidijo, kako so napredovali v preteklem letu.

Dvoranica Slomškovega doma se je povsem napolnila z navdušenimi prijatelji Mladinske godbe, ko se je kapelnik g. Anton Skubic predstavil z svojimi godbeniki na odru. Najprej je kulturni referent Slomškovega doma Jernej Tomazin pozdravil nastopajočje in se jim zahvalil za vse sodelovanje v Domu in za kulturno-vzgojno delo med fantovsko mladino, ki ga g. Skubic tako uspešno opravlja. Pa tudi za vse lepe trenutke, ki nam jih je godba z svojim podajanjem glasbe pripravila. Deliti veselje je res dobro delo. Močno odobravanje občinstva je dalo zunanji izraz tej zahvali. Nato je g. Marjan Loboda, pokrovitelj Mladinske godbe, izrekel priznanje vsem, ki so na kakršenkoli način pomagali v preteklem letu, da je godba delovala in se razvijala. V prvi vrsti je to pač g. Skubic, ki z velikim idealizmom posveča velik del svojega časa godbi, in pa njegova gospa Majda, ki mu tako uspešno pomaga. Nato je razdelil fantom, ki igrajo že pet let pri godbi „sarže“, da se tako tudi na zunanji vidi, kateri se spadajo k „veteranom“.

Po tem uvodu pa so fantje napeli svoja mlada pljuča in zaigrali, da je bilo veselje. Ne mislim tu podajati kake glasbene ocene, ki bi jo zaslužili. Poudariti pa je treba, da iz leta v leto napredujejo. Nekateri komadi res zavzamejo ubrano in izpiljeno; navduše-

no občinstvo je to čutilo in ni štedilo z aplavzi.

Godba je nato s tremi odmori zaigrala tale spored: Triglav, Povsod Boga, Naprej, Lipa, Orlovka, Sokolska, Slovenec sem, Na tujih tleh, Gozdič, Sonatina, Bandera, Slovenci, Kristus, kraljuj, Oče, mati; Sveta noč, Zveličar naš, Vesela gmajna, Čička Marička, Most čez reko Kwai in zaključili z venčkom Slovenski korenjaki.

Zaključek slovenske šole

Tudi šola A. M. Slomška v Ramos Mejia je imela svojo zaključno proslavo.

V polni dvorani smo s slovensko himno sprejeli slovensko zastavo, ki so jo nosili trije najboljši učenci 7. razreda. Predsednik šolskega odbora Ljilka Lavrič je pozdravil vse navzoče in napovedal program. Poročilo o delu Slomškove šole je podala voditeljica tečaja gospa Helena Malovrh. V poročilu je prikazala obširno delo šole, skozi vse leto. Sledila so poročila učiteljev posameznih razredov. Vso poročila so bila edina v prošnji, ki je bila naslovljena na starše, naj bi v prihodnjem letu posvečali več pozornosti otrokom in njih učenju v slovenski šoli. Posamezna poročila učiteljev so povezovali učenci slomškove šole s pesmimi in recitacijami. Katehet g. Škrbec je poudarjal važnost verouka v slovenski šoli, zlasti zato, ker v tukajšnjih šolah verouka ni.

Predsednik šolskega odbora se je v imenu staršev zahvalil učiteljem za njihovo požrtvovalno delo in jih prosil, naj še nadalje vztrajajo pri delu za naše otroke. Zahvalil se je tudi staršem za sodelovanje in pomoč. Poslovil se je od odhajajočih osmošolcev, ki letos zapuščajo slovensko šolo v rekordnem številu — 21 jih odhaja iz šole. Prosil jih je, naj ostanejo zavedni Slovenci, verni katoličani, pošteni Argentinci, predvsem pa dobri ljudje.

Od osmošolcev se je poslovil njihov razrednik Marjan Loboda. Vsi trije učitelji osmega razreda so učencem razdelili v spomin na šolo barvaste slike celega razreda. Marjan Loboda jim je v imenu Medsebojne pomoči Slomškovega doma podaril hranilne knjižice z vlogo \$ 100.— Povedal je, da Medsebojna pomoč plača vpisnino za srednješolski tečaj tistim, ki se bodo tja vpisali. G. katehet je v imenu farnega odbora osmošolcem podaril vsakemu sliko Marije begunka. Sledila je predaja ključa osmega razreda sedmemu razredu. S pesmijo Hvala vam so se osmošolci vsem zahvalili za njihov trud. Skupno smo nato zapeli pesem Zahaja sonce. Med pesmijo so odhajali osmošolci in marsikateremu se je pri tem prikradla solza na lice. Z odhodom zastave smo zaključili lepo uspešno prireditev.

Omenimo še ob tem, da sta se letos poslovili od tečaja dve sodelavki: gđc. Renata Sušnik, ki je v šoli poučevala kar petnajst let ter Martina Jeločnik, ki je tudi vrsto let sodelovala. Obema je ramaška šolska skupnost za njuno požrtvovalno delo iz srca hvaležna.

t. t.

„KARANTANIJA“ V ROSARIU

Zbor „Pablo Casals“ iz Rosaria je s sodelovanjem prof. Vilme Gorini de Teso (Buenos Aires) za 30. novembra organiziral 1. Festival mladinskih in otroških zborov. Iz Buenos Airesa so razen zbora „Juventudes musicales de la Argentina“, ki ga vodi omenjena dirigentka, povabili Vokalno skupino Karantanija. O nastopajočih in njih programih so izdali posebno brošuro. Tudi krajevni časopisi so o festivalu navedli podrobne poročila. Koncert se je vršil v napolnjeni cerkvi „Sagrado Corazón“.

„Karantanija“ je pod vodstvom g. Marije Fink Geržiničeve izvedla polni program slovenskih in tujih skladateljev. Organizatorje in zahtevno poslušalstvo je slovenski zbor navdušil. Dirigent zbora „Pablo Casals“ je v zahvalnem pismu Karantaniji izrazil med drugim sledeče: „...Moja dolžnost je tudi poudariti človečanske odlike zbora „Karantanija“ in njene dirigentke, ki so se pokazale v vsakem trenutku in povsod kot vredno dopolnilo muzikalnosti in skladnosti v doživljanju in nastopanju skupine. Ves Rosario se vam zahvaljuje in vas vabi na novo gostovanje v prihodnjem letu...“

MENDOZA

Obisk treh misijonarjev

Koncem novembra so slovenske rojake v Mendoza obiskali trije malgaški misijonarji: gg. Franc Buh, Peter Opeka in Rado Sušnik. Ter se med njimi mudili teden dni. Na povabilo mendoškega misijonskega krožka so med drugim pokazali in razložili misijonsko delo na Madagaskarju. V soboto 22. je bil v Domu večer s predavanjem in skriptičnimi slikami. V nedeljo pa koncertna maša vseh treh misijonarjev in v domu misijonska prireditev. Za uvod je Jože Bajda prebral dve svoji prigodnici: prvo v čast Kristusu Kralju, drugo pa navzočim misijonarjem. Nato je o svoji osebni misijonski poti govoril g. Peter Opeka. Za konec je bila še zaključna skupna večerja.

Mladinski dan

Naslednjo nedeljo je bil vsakoletni mladinski dan. Topot so si mladi izbrali za geslo: „Ne bodimo opazovalci, ustvarjajmo zgodovino.“ Ob 9 dopoldne so pripravili skupno mašo s petjem. Maševal in pridigal je misijonar Opeka.

Po sv. opraviu je bil v Domu sku-

pen zajtrk in nato pogovor z misijonarji, ki mu je bila osrednja točka vprašanje, čemu mladi hodijo v Dom in zakaj jih je pri tem vedno manj. Do kakih konkretnih zaključkov razgovor ni pripeljal.

Popoldne ob 18 je bil na Donovem igrišču nastop mladine. Kot vsako leto je pod obema zastavama, argentinsko in slovensko, vsa mladina prikoralala in se razvrstila po igriščnem prostoru. Po obeh narodnih himnah je imel predsednik fantov, Stanko Grošelj, na navzoče prazničen nagovor. Poudaril je voljo mladine za slovenstvo in njegove vrednote ter izrazil željo po povezavi s starejšimi, katerih nasvetov in pomoči si želijo.

Sledili so nastopi. Najprej so nam pristo vajo pokazali otroci šolskega tečaja; za njimi naraščajnice v prosti vaji z obroči — oboje je vodila gđc. Angelca Šmonova. Sledila so dekleta v slikoviti simbolični vaji z ruticami v narodnih barvah. Vajo je pripravila gđc. Helena Hirschegger. K tem vajam bi pripomnili, česar si želimo vsako leto, naj bi bile pripravljene za „slovenske“ mladinske dneve pač na našo domačo glasbeno motiviko. Za sklep so nastopili še fantje v lahki atletiki in pokazali nekaj priznanja vredne spretnosti. Po nastopih so na igrišču razpostavili in pogrnili mize. Proti koncu pa so pred gosti nastopile še naraščajnice z zelo uspešno simbolično vajo z baklami, fantje pa so se zasukali v folklornem plesu.

Miklavž pa nas je obiskal v Domu v nedeljo 14. decembra, kakor vsako leto na povabilo našega Društva Slovencev v Mendoza.

(po poročilu našega dopisnika Bb.)

BARILOČE

Gostovanje Slovenskega okteta

Že štirinajst let bariloška Biblioteka Sarmiento ni poslušala slovenskega petja, če izvajamo kako prilostnostno pesmico, ki jo je kdaj izvajal Lučkin otroški zbor ob skrbni pripravi lahkih tekstov, saj pevci z nekaterimi izjemami slovensčine ne razumejo. A odkar nas je obiskal I. 1961 Gallus, se je zdaj privikar zgodilo, da nas je odlični pevski oktet spet popeljal v pokrajine slovenske glasbe. Bariloški Slovenci so dobri smučarji, planinci in plezalci, svojega pevskega zbora pa si niso znali organizirati, čeprav razpolagajo z nekaj dobrimi glasovi. To je precejšnja škoda, ker je zrastle dovolj mladine, ki bi verjetno ob dobrem zgledu starejših prav rada sodelovala.

Moški oktet, ki ga je na Lučkinu priporočilo povabila bariloška občina, je 14. decembra predvajal koncert v dveh oddelkih. Prvi del programa je predstavil enajst izključno slovenskih narodnih in ponarodnih pesmi (Po jeziku, O kresu, Pelin roža, Ciganska sirota, Mojce, Gozdič je že zelen — posvečen prijateljem Tomazu Kralju in Božu Vivodu, ki sta leta 1966 izginila na Tronadorju — Moj dekleč, Flosarska, Pojdemo v škofice, Zabe), drugi pa prav tako folklorne pesmi raznih dežel (dve španski, in hrvaški, po eno francosko, severnoameriško, mehiškansko, staroslovensko in rusko). Dvorana je bila popolnoma zasedena in občinstvo je z velikim odobravanjem spremljalo predvajanje. Gorenjska narodna noša pevec in nekaj svetlobnih učinkov je povečala ugodni vtis, ki ga je zbor tudi v neslovenski publikli zapustil. Kritika je bila nadvse ugodna in krajevni časopis je zapisal, da se nikdar ni vela tolikšna toplota med nastopajočim zborom in občinstvom. V imenu prirediteljev se je zahvalila za koncert gospa Lučka Jermanova in dodala v slovensčini pozdrave in zahvalo tukajšnjih Slovencev. Mala deklica v narodni noši je izročila dirigentu šopek rož.

V soboto 21. decembra in nedeljo 22. decembra je oktet sodeloval pri koralem božiču, tej že tradicionalni bariloški pevski prireditvi, ki združuje v skupnem nastopu Lučkin otroški zbor, občinski zbor, bariloško kamerato in povabljene umetnike. Letošnji program je obsegal božične skladbe južnoameriške muzike in uvodno procesijo so ob spremljanju bobna peli v peruanskem jeziku Quichua. Zaključni „credo“, ki je združil v enotnem nastopu vse sodelujoče zbore in Kamerato, je dirigirala ga. Lučka Jermanova. Ljubitelji muzike so docela napolnili veliko bariloško katedralo in vstopnice so bile še pred koncertom razprodane.

V nedeljo 22/12 so bariloški Slovenci povabili oktet na kosilo v neki tukajšnji restavraciji. Tam smo se lahko razgovorili in buenosairski pevci so po kosilu v prijateljskem krogu zapeli še nekaj slovenskih pesmi. Potem smo se prisrčno poslovili in člani okteta so posebej naprosili dopisnika, da v njihovem imenu objavi v časopisu zahvalo vsem Bariločanom za prijateljsko pozornost, ki so bili tukaj deležni.

Slovenska polnočnica

Ker se slučajno mudi v našem kraju misijonar g. Franci Buh, ki deluje na Madagaskarju v Afriki, je bilo mogoče organizirati slovensko polnočnico, ki je spet združila tukajšnje Slovence za božični večer. VA

PO SPORTNEM SVETU

JESENSKI PRVAK nogometne Lige Jugoslavije je beograjski Partizan. V zadnji tekmi 7. decembra 1975 z ljubljansko Olimpijo je v Beogradu zmagal z 1:0 ter s tem zbral v 17 kolih 25 točk, eno več kot Crvena zvezda in dve več kot lanski prvak Hajduk Olimpija je obstala s 17 točkami na osmem mestu (6 zmag, 5 neodločenih in 6 porazov). Spomladanski del tekmovanja se bo začel 7. marca.

PO ŠPORTNEM SVETU

ZNANI SILVESTROV TEK v Sao Paulo v Brazilu je dobil favorit Kolumbijec Viktor Mora, ki je s časom 23 m 13,2 s izboljšal na 8.500 dolgi progi svoj rekord iz leta 1972. Mora je sedaj zmagal že tretjič: 1972, 1973 in 1975. Drugi favoriti so precej zaostali, na drugo mesto se je ne pričakovano uvrstil William Scott (Avstralija), na tretje pa Italijan Franco Fava.

V damskem teku je bila prva Christa Walensiek (ZNR), četrto mesto pa je osvojila Argentinka Iris Fernandez.

HOKEJISTI OLIMPIJE IN JESENIC so se 10. decembra že v tretje pomerili v tekmovalni za naslov državnega prvaka 1975/76. V tej tekmi, ki je bila na Jesenicah, so zmagali ljubljanci s 2:1 ter so v enajstih kolih na prvem mestu z 19 točkami, Jesenice drugi z 18, Medveščak (Zagreb) je s 6 točkami tretji, sledi Slavija iz Vevča s 6, zadnja je Kranjska gora s 5 točkami. Za naslov prvaka bo torej odločilna četrta tekma med Jesenicami in Olimpijo, ker je malo verjetno, da bi ostala moštva uspela odščitni kako točko vodilnima dvema.

V SLOVENSKI NOGOMETNI LIGI je na domačem igrišču ajdovsko Primorje premagala lanskega drugoligaša Maribor s 3:0. Presenečenje je bilo tem večje, ker je Maribor v vseh prejšnjih desetih kolih zmagal, Primorje pa je bilo v sredi lestvice s osmimi točkami. Ajdovci so se na tekni z Mariborom bolj znašli, ker je med tekmo brila 9. novembra huda burja. S pomočjo burje je Zavrl zabil gol kar s šestdesetih metrov, en gol pa iz prostega strela s 30 metrov.

V PULJU je na drugem conskem turnirju za uvrstitev v tekmovalno za S. P. zmagal madžarski velebojster Czom, za drugo mesto pa se bosta borila šved Andersson in Bolgar Padevski. Precej časa je bil med prvimi tudi mladi slovenski mojster Janez Bar-

le, ki je sredi turnirja nekoliko popustil, ob koncu pa se je spet popravil in deli z Augustinom in Knaakom z 8 točkami 4-6 mesto. S to uvrstitvijo je Barle zbral dovolj točk za naslov mednarodnega mojstra. Tako je Barle v Sloveniji osmi šahist z mednarodnim naslovom.

OD VSEPOVSOD

SLOVENSKE CESTE — Čeprav se je Tito nedavno bahal o uspehih, doseženih v zadnjih tridesetih letih in je med temi omenil ceste, je položaj cestnega omrežja v Sloveniji precej v zaostanku v primerjavi z drugimi državami. Sloveniji grozi prometna osamitev, če ne bodo v kratkem zgradili modernih sodobnih cest, ki bi jo povezovale z ostalim svetom. Poljska in Madžarska sta pripravile načrte za avtomobilsko cesto od Gdanske do jugozahodne meje Madžarske, in Madžari jo že grade iz Budimpešte na sever in na jug. V Avstriji pospešeno grade avtocesto preko visokih tur, Italija je že zgradila avtocesto do Sesslana, sedaj pa gradi drugi del kratke avtoceste do Gorice.

V Sloveniji pa načrti niso šli vzporedno z gradnjo v sosednjih državah. Sedaj so sicer nekoliko pobiteli s pripravi. Toda problem je denar; po sedanjih računih bi rabili 10 milijard dinarjev. In inflacija? Tudi to načrt bo treba izvesti, sicer bo od sedanjih 90 odstotkov cestnega prometa iz tujine preko Slovenije velik del šel po drugih potih na jugovzhod.

NEKAJ O JAJCU — Jajca so si zelo podobna, tako da imamo tudi pregovor: podobna sta si kot jajce jajcu. Pa vendar se precej razlikujejo: po velikosti, po svežini in okusu. Te lastnosti so odvisne od vrste kokoši, od podnebja, letnega časa in kokuške piče. Vsaka gospodinja menda ve, da so rjava jajca s temnejšim rumenjakom okusnejša in

za dobro jed bo rajši segla po domačih, kmečkih jajcih.

Dolgo je tudi že dokazano, da so trdo kuhana jajca najlažje prebavljiva in da ne večajo holesterola: Eno jajce poveča količino holesterola komaj za 280 miligramov, kar je le 35. del holesterola, ki ga telo dnevno samo producira. Jajca so bogata tudi vitamini: A, D, K in provitamin karotin vsebujejo.

Največ jajc porabijo letno ZDA, ZR Nemčija in Izrael, kjer pojedjo povprečno 300 jajec na osebo.

OBVESTILA

Slovenci v Córdoba in Rosario. Sv. maša v Córdoba bo v nedeljo, 18. januarja; v Rosario pa v nedeljo, 25. januarja. Maševal bo msgr. Anton Orehar.

ZS obvešča, da se bo otroška kolonija iz Córdoba vrnila v nedeljo, 11. januarja ob 10 dopoldne v Slovensko hišo.

Počitniški dnevi v San Justu za mladino do 15. leta starosti bodo vsako sredo od 8.30 do 12. ure v Našem domu. Začetek v sredo, 14. januarja ob 8.30.

ZVEZA SLOVENSKEH MATER IN ŽENA vabi naše žene, da se vključijo v naše dobrodelno delovanje. V nastopajočem letu imamo v načrtu akcije, katerih cilj je gnotno pomagati pomoči potrebnim rojakom; v načrtu pa tudi imamo oskrbeti cene nakupe nekaterih predmetov za naše družine. Tako bomo na pr. v prvih mesecih nastopajočega leta skušale nabaviti po ugodnih cenah šolske potrebščine kakor tudi omogočiti zamenjavo oz. preprodajo šolskih knjig med našimi rojaki. V jesenskih mesecih leta imamo v načrtu izpeljati zimsko akcijo. Za vse to delo potrebujemo pomoči pri delu, pa tudi gnotne pomoči. Za oboje se lepo priporočamo!

Odbornice ZVEZE SLOVENSKEH MATER IN ŽENA so pred prazniki obiskovale naše ostarele in osamele rojake. Mnoge so obdarovale z lepim božičnim paketom, drugim so prinesle cvetja in voščila za nastopajoče leto. Povsod so bile presenečene nad hvaležnostjo, ki je spremljala njihovo delo.

Odbor iskreno občljuje, da gospe niso zmogle obiskati vseh, ki bi bili potrebni njihovega obiska. Zmanjkalo nam je časa, p atudi sredstev.

Zato vabimo žene, da se pridružijo našemu dobrodelnemu delu, vse rojake pa prosimo, da nas gnotno podpirajo. Hvaležne bomo za vsak dar!

ZEDINJENA SLOVENIJA

sporoča,
da bo od 1. januarja naprej slovenska radijska oddaja spet od 19.05 do 19.30 ure na radio ANTARTIDA.

Drugi del knjige dr. Kobala „Svetovni popotnik“ je v prodaji v Dušno-pastirski pisarni v Slovenski hiši, Ramón L. Falcón 4158.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

Specialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja Capital Federal
Tel. 41-1413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20. Zahtevati določitve ure na privatni telefon 623-4188.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escritano Público

Casgalló 1642 Buenos Aires

Pta. baja, ofic. 2

T. E. 35-8827

V VEDNOST IN RAVNANJE

Po odredbi Centralne banke o zvišanju obrestnih mer je iste s 1. decembrom t. l. dvignila tudi Kreditna Zadruga SLOGA z. o. z. in bo tako še naprej držalo, da se naložbe pri nas bolje obrestujejo kot drugod. Poleg tega Vam je denar vedno na razpolago; medtem pa pomaga pri gospodarskem napredku slovenskega človeka v Argentini. Tudi na to pomislite predno se odločite za naložbo svojih prihrankov. Za natančnejše informacije smo Vam na razpolago v Zadrugi pisarni Bmé. Mitre 97, Ramos Mejía v uradnih urah ob ponedeljkih, sredo in petkih od 15. do 19. ure.



RUTA 205 FTE. ESTACION
TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGROYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE ZAMORA

velikem lokal, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem

HOTEL BLEED

Rim-Roma, Via S. Croce in Gerusalemme, 40

lastnik: V. LEVSTIK

Ludvik Puš

NA DOLGO POT

To vse se je dogodilo na dan 15. avgusta 1947. Kar bo opisano v naslednjih odstavkih, se je dogajalo več mesecev poprej, nekaj po veliki noči tistega leta.

Učitelj na orglarski šoli

Sabitzer se je iz mojega obvladavanja velikih stolnih orgel hitro prepričal, da ni bil zastoj moj učitelj na orglah takrat še živeči slavni orglavec v ljubljanski stolnici, kompozit in profesor na glasbeni akademiji v Ljubljani Stanko Premrl. Kazno je bilo, da se ni veliko pomišljal že po nekaj tednih mojega orgljanja v stolnici povabiti me za učitelja na obnovljeni orglarski šoli v Celovcu, ki ji je bil ravnatelj. Prvi tečaj po vojni se je bil že pričel, a učiteljski zbor še ni kompletan, mi je razlagal, trdeč, da potrebujejo učno moč, za asistenco učencem pri igranju klavirja in orgel in za glasbeno teorijo, za kar bi bil jaz pravi učitelj. Če bi mi bilo prav, bi prevzel tudi nadzorstvo nad učenci izven učnih ur, kar je sedaj njegova naloga, in bi ga tako razbremenil. Prosil me je, naj o njegovi ponudbi razmislim in mu po možnosti že naslednji dan sporočim svojo odločitev. Pristavil je, da bo moje delo primerno honorirano in mi zagotovil, da bom takoj, kakor hitro se odločim za stalno se posvetiti vzgoji bodočih organistov, s škofijskim dekretom formalno nastav-

ljen za profesorja na orglarski šoli celovške škofije.

Ponudba je bila za človeka v mojem položaju zelo vabljiva. Izgovoril sem si nekaj dni odloga, da si osebno ogledam šolo, proučim njen ustroj in poslovanje ter stopim v stik z gojenci. Pristal je, jaz pa sem šel naslednji dan na delo. Ko sem analiziral njegovo razmeroma naglo uvajanje mene, ki sem mu bil malo poznan, skoraj tuj človek, v glasbeno dejavnost škofije, mi je bilo popolnoma jasno, da je dobil zelo točno osebnostno kvalifikacijo o meni od stolnega župnika. Tudi je zelo verjetno, da je dobil informacije o meni iz istega vira škofijski ordinariat in da je Sabitzer imel že v žepu pristanek na formalno nastavitve, ko mi je mesto ponudil.

Orglarska šola je bila nastanjena — verjetno da le začasno — v stranskem poslopju Marijanišča, na dvorišču. V tedanjem letniku je bilo kakih 12 do 14 učencev; vsi so prišli v šolo z dežele in so zatorej bili po večini kmečki fantje. Med njimi so bili štirje Slovenci, ki so se pa izogibali z menoj govoriti po slovensko celo izven šole. Njihovo zadržanje sem razlagal tako, da niso hoteli veljati priči drugih za drugovrstne pripadnike manjšine, ampak biti enaki svojim nemškim tovarišem. Občutek manjvrednosti je zlasti pri mladih ljudeh ovira, ki se je hočejo otestiti. Morda so se bali, da bi jih jaz utegnil

kdaž nagovoriti tudi v šoli v slovenskem jeziku in jih spravil v zadrego, ker verjetno niso znali drugega kot svoj krajevni koroški dialekt. Naj bo kakor koli, jaz sem v tem oziru razumel njihov položaj, čeprav mi je bilo zelo žal, da nisimo občevali med seboj kot sinovi istega naroda v maternem jeziku.

Poklical sem vse šolarje v prostorno učno sobo, jim povedal kdo sem in naznanil, da me vodja šole dr. Sabitzer želi imeti za učitelja na njihovi šoli. Iz njihove reakcije na to novico in iz razgovora z njimi sem prišel do sklepa, da bo delo z njimi uspešno in prijetno, ker so vsi po svojih župnikih skrbno izbrani, dovolj brihtni in vneti za glasbeno izobrazbo. Tudi ustroj teoretičnega in praktičnega pouka mi je bil po volji, uvidel sem namreč, da bom name odpadajoči del z lahkoto obvladal tudi kar se dnevne zaposlitve tiče.

V tem smislu in pod temi pogoji sem ob navzočnosti ravnatelja in učiteljev formalno prevzel mesto na orglarski šoli. Rečem lahko, da sem ga rad imel in na njem užival od prvega do poslednjega trenutka. Od šolskih predmetov sem poučeval glasbeno teorijo, tehniko glasu in petja ter vodstvo pevskega zbora, praktično pa igranje na klavir in na orgle. To je hitro povedano, a ne hitro opravljeno, posebno še igranje. Kar na štiri ali celo pet ur na dan je naneslo in me včasih pošteno utrudilo, zlasti kontrola igranja pri bolj trdih učencih, ki je terjala zvrhano metro potrpežljivosti.

Za vadbo na klavirju je imela šola več instrumentov, razmeščenih po raz-

nih prostorih, za lekcije pri meni je bil eden kar v pisarni; za vaje na orglah pa smo uporabljali srednje velike, ne preveč zastarele in nič poškodovane orgle v marijaniški kapeli, oddaljeni za pičel streljaj čez vrt, zagazdeni med obe krili glavnega poslopja. Bile so dokaj večje in lepše od tistih, ki so jih bili nekoč iz ljubljanskega Alojzijevega prepeljali v zavod v št. Vid in sem se jaz vabil na njih orglarske umetnosti.

Tako sem začel kariero glasbenega učitelja na orglarski šoli v Celovcu. Dohodki so bili tolikšni, da se je dalo živeti. In sem se vozil dan za dnem, tudi po večkrat na dan, navadno s kolesom, ob slabem vremenu z busom, včasih pri zelo lepem vremenu sem jo mahnil tudi peš. Proti koncu prvega tečaja so se začele priprave na končne preizkušnje. Vsak si je z mojim sodelovanjem izbral glasbeni komad, ki ga bo zaigral pred komisijo, enega na klavirju, drugega na orglah. To je bilo vadbene in pripravljanja! Nekateri med učenci so znali kar dobro igrati klavir in so izbrali težje skladbe, drugi pa bolj lahke. Glavno je bilo, da je bilo zaigrano pravilno, lepo in z občutkom. Pri orglah je šlo težje, pedal jim je delal preglavice, a s pridnostjo in vajo so dosegli zelo lepe uspehe. Komisija je bila nadvse zadovoljna z njihovim igranjem. Tudi pri ustnih izpitih in pri petju so bili dosežki zadovoljivi.

Prvi tečaj smo zaključili konec julija ob splošnem zadovoljstvu. Učenci so odšli na letne počitnice z namenom, da se jeseni vrnejo v drugi tečaj in z

njim šolanje zaključijo. Vrnili so se, a mene niso več našli...

V počitniškem času je šola s svojim osebjem organizirala in priredila nekaj krajših tečajev po škofiji za aktivne organiste. Pri vseh je Stabitzer hotel imeti tudi mene in je moje skušnje pri vodstvu zborov obilno postavljaj na program teh tečajev. Zame je bil najbolj zanimiv tisti v malem podeželskem mestecu ob železnici št. Vid ob Glini — Beljak, eno postajo oddaljenem od samostana na Osojah. Tečaj je trajal en teden in je bil izredno dobro obiskan. Toliko se je nabralo na njem organistov, da smo sestavili lep moški zbor. Tako se je poučujo in dirigira pevski zbor. (žensk je bilo le nekaj), ki mi je služil za vzorec, da praktično pokažem, kako se poučuje in dirigira pevski zbor. Spored je bil tako razporejen, da sem bil kateri dan popoldne prost in mi je bilo mogoče podati se v okolico uživati krajevne lepote. Pograbil sem kolo (ki mi je bilo zvest spremljevalec tudi potem, ko je bilo po nesreči pri Gospe sveti spet povsem restavrirano) in se nekega popoldneva odpeljal proti osovskemu jezeru. Cesta se položno spušča navzdol in jezero se vidi že dolgo preden se ga cesta dotakne. Na obeh straneh strmi hribi, med njimi pa „jezerska tiha plan.“ Ni mogoče pozabiti edinstvene lepote, ki jo uživaš ob tej čudoviti sliki, in ni mogoče uglasiti v ušesih klasičnih verzov Aškerčeve balade „Mutek osojski“, ki jo upravičeno prištevamo med najlepšo epiko v svetovni literaturi.

(Bo še)